

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Spontaani vapaaehtoisuus ilmiönä

Majander, Anja

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Spontaani vapaaehtoisuus ilmiönä

Anja Majander
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2017

Anja Majander

Spontaani vapaaehtoisuus ilmiönä

Vuosi 2017 Sivumäärä 57

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia spontaania vapaaehtoisuutta ilmiönä ja selvittää neljännen sektorin mahdollisuuksia ja haasteita turvallisuustoiminnassa. Tutkimustiedon oli tarkoitus toimia osana Laurea-ammattikorkeakoulun ”Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa” hankevalmistelua. Ilmiötä lähestyttiin tutkimuskysymyksillä ”Mitä haasteita ja mahdollisuuksia neljäs sektori voi tuoda kolmannelle sektorille turvallisuustoiminnassa?” ja ”Mitkä tekijät voivat vaikuttaa kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoimintaan?”

Työn tietopohjassa perehdyttiin neljänteen sektoriin eli spontaaniin vapaaehtoisuuteen liittyvään tutkimustietoon sekä käsiteltiin yleisemmällä tasolla vapaaehtoistoiminnan luonnetta. Erityishuomiota kiinnitettiin turvallisuustoimintaan liittyvään vapaaehtoisuuteen, joka oli yksi hankeprojektin lähtökohdista. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, joka mahdollisti ilmiön yksityiskohtaisen kuvailun. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin haastatteluja sekä kyselyä.

Tutkimustulokset muodostavat kattavan tietopaketin spontaanin vapaaehtoisuuden erityispiirteistä sekä siitä, miten neljättä sektoria voidaan huomioida erityisesti turvallisuuteen liittyvässä vapaaehtoistoiminnassa. Yksi osa tutkimuksen tuloksista käsitteli kehittämishankkeeseen liittyvää ideaa vapaaehtoisportaalista, joka toimisi viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tukena sekä vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita kansalaisia varten.

Tuloksista kävi ilmi, että spontaanissa vapaaehtoisuudessa on joitakin haasteita, kun kyse on turvallisuuteen liittyvästä vapaaehtoisuudesta, mutta toimintaa uudelleen organisoimalla neljännen sektorin potentiaalia olisi mahdollista saada hyödynnettyä aiempaa enemmän. Tämä edellyttäisi entistä tiiviimpää yhteistyötä viranomaisten ja järjestöjen välillä sekä toiminnan kehittämistä neljännen sektorin erityispiirteet huomioiden.

Anja Majander

Spontaneous Volunteer Work as a Phenomenon

Year	2017	Pages	58
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to research spontaneous volunteer work as a phenomenon and examine the possibilities and challenges of the fourth sector in regards to safety/security operations. The research results were a part of Laurea University of Applied Sciences' project -"Third sector in safety operations". The topic was approached through answering the research questions of the challenges and possibilities the fourth sector can bring to the third sector in safety operations and the factors that can influence the cooperation of the third and fourth sector.

The theoretical framework of the thesis covers the fourth sector, spontaneous volunteer work and specifically research data on it. A more general look into the nature of volunteer work was also conducted. Special attention was paid to volunteer work pertaining to safety, which was one of the foundations of the project. The detailed description of the phenomenon was feasible by the qualitative approach of the thesis. Information was gathered with interviews and online questionnaires.

The results form a comprehensive set of information about the specifics of volunteer work and how the fourth sector can be included in safety-related volunteer activities. A part of the research touched upon a volunteer portal, acting as a liaison between authorities, organisations and citizens interested in volunteer work.

Spontaneous volunteers in safety-related tasks still pose a challenge, but with reorganising the potential could be utilised better in volunteer work. This would require improving the processes with a close eye on the unique requirements of the fourth sector and by organising a closer cooperation between volunteer organisations and relevant authorities.

Keywords: Third sector, Fourth sector, Volunteer work, Safety operations

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tietopohja.....	7
	2.1 Keskeiset käsitteet.....	7
	2.2 Vapaaehtoisuus.....	8
	2.3 Vapaaehtoistoiminta ja turvallisuustyö.....	12
	2.4 Neljäs sektori.....	13
	2.5 Turvallisuustyön aspektit.....	14
	2.6 Vapaaehtoistoiminta tulevaisuudessa.....	16
3	Menetelmät.....	16
	3.1 Aineiston keruu.....	17
	3.1.1 Haastattelu.....	17
	3.1.2 Kysely.....	18
	3.2 Aineiston analysointi.....	21
4	Tulokset.....	22
	4.1 Haastatteluiden tulokset.....	22
	4.1.1 Järjestöjen toiminta.....	23
	4.1.2 Neljännen sektorin potentiaali ja haasteet.....	24
	4.1.3 Vapaaehtoisportaalin potentiaali ja muut huomiot.....	26
	4.2 Kyselyn tulokset.....	27
	4.2.1 Vapaaehtoistoiminnan luonne ja motivaatiotekijät.....	27
	4.2.2 Haasteet ja potentiaali.....	31
	4.2.3 Vapaaehtoisten portaali.....	35
	4.2.4 Vastaaajien kuvailu.....	37
5	Johtopäätökset.....	38
6	Työn arviointi.....	39
	Lähteet.....	41
	Kuviot.....	45
	Liitteet.....	47

1 Johdanto

Järjestökentällä, eli kolmannella sektorilla on aina ollut vahva jalansija Suomessa ja sen merkitys yhteiskunnalle kasvaa tulevaisuudessa entisestään. Yhteiskuntarakenteiden ja julkisen sektorin muutokset yhdistettynä ajalliseen kehitykseen kansalaistoiminnassa asettaa kuitenkin haasteita, erityisesti turvallisuuteen liittyvässä toiminnassa. Ihmisten ajankäytön muutosten myötä osallisuus vapaaehtoistoimintaan on aiempaa yksilöllisempää, joka tulisi ottaa huomioon vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä. Perinteisen järjestöpohjaisen toiminnan rinnalle on muodostunut neljäs, yksittäisistä ns. spontaaneista vapaaehtoisista koostuva sektori. Tämänkaltaisen toiminta oli ajankohtainen ilmiö esimerkiksi vuonna 2014 alkaneen pakolaisriisin ja maahanmuuttotilanteen käsittelyssä Suomessa. Ihmisten auttamishalu on merkittävä voimavara, jota on mahdollista hyödyntää entistä tehokkaammin.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia spontaania vapaaehtoisuutta ilmiönä sekä selvittää neljännen sektorin mahdollisuuksia ja haasteita turvallisuustoiminnassa. Tutkimustieto toimi osana Laurea-ammattikorkeakoulun ”Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa” hankevalmistelua. Ilmiötä lähestyttiin tutkimuskysymyksillä ”Mitä haasteita ja mahdollisuuksia neljäs sektori voi tuoda kolmannelle sektorille turvallisuustoiminnassa?” ja ”Mitkä tekijät voivat vaikuttaa kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoimintaan?” Varsinaisten tutkimuskysymysten rinnalle määritettiin lisäkysymys liittyen toimeksiantajan ideaan sähköisestä vapaaehtoisten portaalista, joka luotaisiin viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tueksi. Tutkimuksen tuloksia käytettiin hyödyksi ensisijaisesti Laurea ammattikorkeakoulun hankkeen ”Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa” valmisteluissa. Vastaamalla tutkimus- ja lisäkysymyksiin toimeksiantaja sai tulevan hankkeen kannalta merkittävää tietoa neljännestä sektorista.

Neljättä sektoria tutkittaessa vapaaehtoistyöstä tarvitsee rajata ulos sellainen toiminta, joka vaatii tietynlaista ammatillista osaamista tai vankkaa harrastuneisuutta, kuten vapaapalokuntatoiminta ja lentopelastus. Turvallisuustoimintaa silmällä pitäen tutkimuksesta rajattiin pois myös yleinen järjestys ja turvallisuus sekä neljännen sektorin toimintaan liittyvien lieveilmiöiden tutkimus.

2 Tietopohja

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin tutustumalla tutkimusaiheeseen ja muodostamalla tietopohja kirjallisuuskatsauksen sekä käsitteiden määrittelyn avulla. Riittävä perehtyminen aihepiiriin ja aiempiin tutkimuksiin oli tämän työn kannalta kriittinen vaihe, sillä opinnäytetyönä tutkimus tukeutui vahvasti teoriaan. Kirjallisuuskatsauksessa aihepiiriin tutustuminen aloitettiin käsittelemällä vapaaehtoistoiminnan luonnetta, sekä siinä havaittuja ajallisia muutoksia. Tutkimuksen kannalta oli oleellista perehtyä myös turvallisuustoimintaan liittyvään vapaaehtoisuuteen. Tutkimuksen keskiössä oli neljättä sektoria, eli spontaania vapaaehtoisuutta käsittelevä tutkimustieto.

2.1 Keskeiset käsitteet

Kolmas sektori:

Ensimmäisen (yksityinen) ja toisen sektorin (julkinen) rinnalla toimiva kolmas sektori muodostuu kansalaisjärjestöistä, yhdistyksistä ja säätiöistä. Kolmanteen sektoriin yhdistetään tyyppillisesti piirteitä kuten yleishyödyllisyys, eettisyys, voittoa tavoittelemattomuus, joustavuus ja vapaaehtoisuus. (Harju 2003, 15.)

Neljäs sektori:

Neljäs sektori voidaan nähdä limittäin osana kolmatta sektoria, tai tästä omaksi sektoriksi irtautuneena. Neljäs sektori koostuu organisoitumattomista ja epävirallisista yhteenliittymistä ja sosiaalisista verkostoista, kuten naapurustoista, perhepiireistä ja ystäväistä. Kun puhutaan neljännen sektorin toiminnasta, tarkoitetaan sillä organisoimatonta ja yksilölähtöistä vapaaehtoistoimintaa. (Harju 2003, 17; Heikkala 2005, 47.)

Spontaani vapaaehtoinen:

Neljännen sektorin toimijaa voidaan kutsua myös spontaaniksi vapaaehtoiseksi, jolloin määritteeseen oleellisesti liittyy vapaaehtoisuuden etukäteen koulutustautumattomuus ja kuulumattomuus järjestöihin (Virtanen 2015, 9).

Vapaaehtoistoiminta:

Tässä työssä termiä vapaaehtoistoiminta käytetään synonyyminä vapaaehtoistyölle. Vapaaehtoistoiminnan periaatteiksi luetaan vapaaehtoisuus, ei-ammattimaisuus sekä luottamuksellisuus. Toiminta on palkatonta ja siihen osallistuminen on yksilölle täysin vapaaehtoista. Lähtökohtaisesti vapaaehtoistyöhön osallistutaan tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. (Moilanen 2001, 15; Yeung 2002, 11.)

Kansalaistoiminta:

Kansalaistoiminta määritellään ihmisen julkiseksi toiminnaksi yhteiskunnassa, erilaisissa yhdistyksissä tai järjestöissä. Kyse on ihmisen aktiivisesta toiminnasta nimenomaan yhteiseksi hyväksi. Kansalaistoiminnaksi ei lasketa sellaista toimintaa, jonka aktiivinen hyöty lähtökohtaisesti koituu itselle tai lähipiirille. (Harju 2003 9-11.)

Kansalaisyhteiskunta:

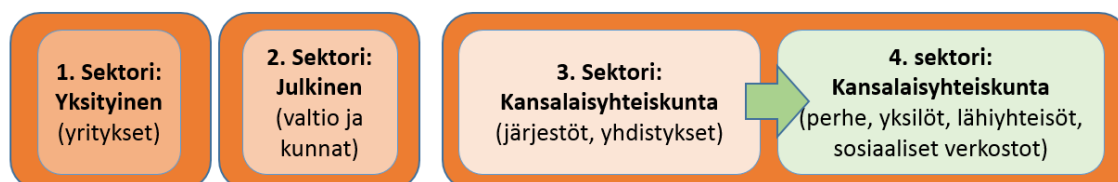
Kansalaisyhteiskuntaa pidetään kokoavana käsitteenä, joka pitää sisällään vapaaehtoistoiminnan, kolmannen sektorin sekä henkilökohtaisen poliittisen toiminnan, eli ns. sosiaaliset liikkeet (Koskiaho, 2001, 17).

Sisäinen turvallisuus:

Sisäinen turvallisuus kuvaa yhteiskunnan olotilaa, jossa toteutuu väestön turvallinen elinympäristö ilman rikollisuudesta, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa (Sisäasiainministeriö 2012, 8). Sisäisestä turvallisuudesta vastaa Sisäministeriö ja sen keskeiset toimialat ovat poliisitoimi, pelastustoimi, rajavartiolaitos ja hätäkeskuslaitos (Sisäministeriö 2016). Tämän tutkimuksen kannalta sisäisen turvallisuuden määritelmä on oleellinen, sillä turvallisuuteen liittyvässä vapaaehtoistoiminnassa on kyse tätä tukevasta toiminnasta.

2.2 Vapaaehtoisuus

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK:in hallituksen puheenjohtajan Juha Hakolan mukaan järjestöjen vapaaehtoiset luetaan Suomessa elintärkeäksi reserviksi (Hakola, 2015). Kolmatta sektoria tutkitaan ja kehitetään aktiivisesti, mutta tehtävää riittää, sillä työkenttä elää ja muuttuu ajassa. Hakolan (2015) mukaan turvallisuusuhkien kirjo on laajempi kuin koskaan ja jatkossa on yhä paremmin kyettävä kanavoimaan kansalaisten aktiivisuus ja auttamishalu, mukaan lukien järjestäytymätön toiminta. Tätä yksittäisten ihmisten muodostamaa, neljättä sektoria on kuitenkin tutkittu suhteellisen vähän turvallisuustyön kontekstissa. Kuviossa yksi esitellään sektoreiden jako ja kuvataan, miten neljäs sektori on nähtävissä kolmannen sektorin rinnalla tai sen osana.

Kuvio 1: Sektoreiden jako (mukaillen Helander 1998, 22-25; Heikkala 2005, 47.)

Vapaaehtoisuutta tutkiessa on syytä perehtyä yleiseen kehitykseen ja tässä yhteydessä erityisesti siihen, miten kansalaisyhteiskunta elää ja muuttuu. Straniuksen mukaan (2009) osallistumisessa on siirrytty yhteiskunnallisesta henkilökohtaisempaan toimimiseen. Pitkäjänteisyys on korvattu projektimaisella työskentelyllä ja perinteiset sosiaaliset rakenteet on korvattu monimutkaisemmilla verkostoilla. Hallintokeskeisyys on saanut siirtyä syrjemmälle ja sen sijaan suositaan autonomisuutta (Stranius 2009, 141; Siisiäinen 2010, 9). Kansalaisyhteiskuntaa tutkinut Harju (2010) allekirjoittaa pääosin tämän saman näkemyksen muutoksista ja korostaa erityisesti ihmisten entistä yksilöllisempää luonnetta sekä ajanmukaista arvo- ja valintamaailmaa (Harju 2010, 35-36). Nämä muutokset vaikuttavat siihen, miten ihmiset osallistuvat vapaaehtoistoimintaan.

Vapaaehtoisuuden ytimessä on sen tekijä, kuka tahansa kansalainen, joka omasta halustaan haluaa osallistua ja tämän tutkimuksen kontekstissa, auttaa. Vapaaehtoistoiminnassa kansalainen siis antaa oman osaamisensa ja aikansa, yhteiseksi hyväksi ilman taloudellista korvausta (Harju 2003, 118-119). Kun halutaan pureutua neljännen sektorin saloihin, on tarpeen selvittää niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen toimintaan, osallistui hän vapaaehtoistoimintaan osana jotain järjestöä tai itsenäisesti. Tässä yhtenä isona kokonaisuutena on motivaatiotekijät, eli mikä ajaa ihmisen vapaaehtoistoimintaan. Yeungin (2002) mukaan auttamisen halu on yksi suurin, yleisin vapaaehtoisuuteen motivoiva tekijä, sillä hänen tutkimuksessaan 40 % vastaajista määritteli auttamishalun merkittäväksi motivaatiotekijäksi (Yeung 2002, 32).

Erityisen tärkeäksi koetaan myös vapaaehtoistoiminnan mielekkyys, eli toiminnan aiemmin mainittu yhteys yksilön arvo- ja valintamaailmaan. Mielekkyyteen yhdistyy myös vapaaehtoistyön luonne laajemmin ja siinä yhteydessä esimerkiksi se, minkä tasoista sitoutumista toimintaan osallistuminen vaatii. (Harju 2010, 35-46; Storlund 2007, 39.) Harjun (2003) mukaan on tärkeää huomioida myös se, että vapaaehtoistoimintaan halutaan voida lähteä mukaan oman tietotaidon voimin (Harju 2003, 41).

Stranius korostaa, että tarvitaan uusia lähestymistapoja, jotta kolmas sektori pystyy jatkossa vastaamaan edessä oleviin haasteisiin. Ongelmana onkin, että järjestöt eivät välttämättä tue uudenlaista, vapaamuotoisempaa osallistumista. Kilpailu ihmisten mielenkiinnosta, ajasta ja työpanoksesta on korostunut ihmisten ajankäytön muuttumisen myötä. (Stranius 2009, 141-142.) Tähän heijastelee myös muutokset asumistavoissa ja perhekäsityksessä. Tiiviin ydinperheen rinnalla on uusioperheitä ja yhden hengen talouksia, mikä puolestaan vaikuttaa mukanaoloon, sitoutumiseen ja motivoitumiseen. (Harju 2010, 36.) Straniuksen ja Harjun kuvaamat ajalliset muutokset ovat saaneet aikaan sen, että perinteistä, järjestöpohjaista vapaaehtoistoimintaa ei esiinny enää siinä määrin kuin ennen. Heikkala (2005) toteaa, että yksilöt kiinnittävät entistä enemmän huomiota henkilökohtaisten intressien ja tarpeiden tyydyttämiseen,

mikä ei välttämättä kulje käsi kädessä monesti vahvaan aatteelliseen perustaan pohjautuvien yhdistysten ja järjestöjen toiminnan kanssa (Heikkala 2005, 74-75).

Muutokset ihmisten ajankäytössä näkyvät myös siinä, että perinteinen malli liittyä yhdistysten tai järjestysten toimintaan ja näin ollen tehdä sitä enemmän tai vähemmän säännöllisesti liittymishetkestä eteenpäin, ei houkuttele mukaan uusia tekijöitä enää samalla tavalla. Heikkalan (2005) mukaan järjestökentällä on olemassa vahvoja viitteitä siitä, että rajattuihin projekteihin on helpompi saada uusia vapaaehtoisia mukaan. Kynnys osallistua laskee, kun osallistujalla on etukäteen selvästi tiedossa häneltä odotettu rooli ja panostus toiminnan suhteen. (Heikkala 2005, 76.) Helpointa vapaaehtoisia on saada toiminnallisiin tapahtumiin (Herttuainen 2016, 59).

Tilastojen valossa suomalaiset osallistuvat vapaaehtoistoimintaan yleisesti suhteellisen aktiivisesti. Vuonna 2009 teetetystä ajankäyttötutkimuksesta kävi ilmi, että vajaa kolmannes (29%) 10 vuotta täyttäneistä suomalaisesta oli tehnyt vapaaehtoistyötä tutkimusta edeltäneen neljän viikon aikana ja vuoden ajalta vastaava luku oli lähes 40 prosenttia. Ikäryhmänä keskiikäiset (45-64-vuotiaat) tekivät eniten vapaaehtoistyötä kaikista ikäryhmistä. Ilman järjestön tukea harjoitettua vapaaehtoistoimintaa oli harjoittanut 59 prosenttia vastaajista tutkimusta edeltäneen neljän viikon aikana. (Tilastokeskus 2009.) Tässä yhteydessä kyse oli ilmaiseksi tai pientä korvausta vastaan, toista kotitaloutta auttavasta toiminnasta. Tällöin toiminta on luokiteltavissa neljännen sektorin toiminnaksi, mutta on luonteeltaan ennemminkin naapuririvuksi kuvailtavaksi kuin tässä tutkimuksessa laajemmin käsitettävästä toiminnasta. Sama tutkimus tehtiin myös vuonna 1999 ja vuoden 2009 tulosten perusteella vapaaehtoistoimintaan osallistuminen ei ole merkittävästi muuttunut. (Tilastokeskus 2009.) Yhtä kattavaa tutkimusta ei ole kuitenkaan toteutettu vuoden 2009 jälkeen, joten ajankohtaisempaa tilastollista vertailua näiden asioiden valossa ei voida tehdä.

Vuodesta 2006 alkaen Järjestöbarometriin (Eronen, Litmanen, Londén, Peltosalmi & Ruuskanen 2016) on kerätty ja julkaistu ajankohtaista tutkimustietoa sosiaali- ja terveysjärjestöjen osalta. Vuoden 2016 järjestöbarometrissa selviää, että suurimmalla osalla (64%) vastanneista yhdistyksistä toiminta on säilymässä jatkossakin entisessä laajuudessaan, vaikka 56 prosenttia vastaajista onkin huolissaan vapaaehtoisten määrästä. Yli puolta (55%) yhdistyksistä huolettava jäsenten aktiivisuus tai sen puute ja kaikkein yleisin (61%) huolen aihe on luottamustehtävien täyttymisen haasteet. (Eronen ym. 2016, 16, 28, 33.) Vaikka järjestöbarometrin tulokset koskevatkin nimenomaan sosiaali- ja terveysalan järjestötoimintaa, on vastaavia havaintoja tehty muiltakin vapaaehtoistoiminnan kentiltä (Heikkala 2005, 76; Herttuainen 2016, 59).

Suomessa on havaittavissa joitakin maantieteellisiä eroja vapaaehtoistoimintaan osallistumisen aktiivisuudessa. Yeungin (2002) tutkimuksessa selviää, että Länsi-Suomi ja maaseudut

yleisesti ovat aktiivisempia alueita. Maakunnissa yli 40 % kertoo osallistuvansa vapaaehtoistointaan, kun taas urbaanimmat seudut ja suuret kaupungit ovat selvästi passiivisempia. (Yeung 2002, 25.) Alueellisuudessa on syytä huomioida Harjun (2003, 84) mukaan se, että nykyään asuinalue ei ole enää yhtä merkityksellinen yhteisö kuin ennen. Näin ollen etäisyys naapureihin halutaan monesti säilyttää, eikä oman lähiyhteisön eteen olla valmiita enää samalla tapaa tekemään konkreettista työtä.

Vapaaehtoisuus on nykypäivän valossa varsin ajankohtainen aihe. Hakolan (2015) mukaan käynnissä on historiallinen muutos, sillä yhteiskunnan kehityksen myötä uhkien kirjo on laajempi kuin koskaan ennen. Tässä yhteydessä Hakola korostaa sitä, miten kansalaisten auttamishalua on tulevaisuudessa tarpeen voida kanavoida entistä paremmin, myös neljännen sektorin osalta. Teemana vapaaehtoisuus on ollut paljon pinnalla vuosina 2015 ja 2016 Euroopan pakolaiskriisin myötä. Sisäisen turvallisuuden kannalta onnistunut kotouttaminen onkin tärkeää ja siinä apukädet ovat tarpeen. (Hakola 2015.) Valtiosihteeri Lehtomäen mukaan näin laajamittaista turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ei olisi voinut mitenkään toteuttaa pelkätään viranomaisvoimin, joten järjestöjen organisoimat vapaaehtoiset olivat kriittinen toimija. (Lämsä 2015).

Vuoden 2015 pakolaiskriisi herätti monen suomalaisen auttamishalun ja esimerkiksi Suomen Punainen Risti (SPR) sai uusilta kiinnostuneilta vapaaehtoisilta yhteydenottoja yli kymmenkertaisen määrän normaaliin verrattuna. Tämä toi lukuisia haasteita, kuten sen, mistä löytää resurssit kaikkien uusien vapaaehtoisten perehdyttämiseen. (Lämsä 2015.) SPR:n Savo-Karjalan toiminnanjohtajan Haatajan mukaan pula olikin erityisesti työn koordinoimiseen pystyvistä työntekijöistä. Vaikka kaikki vapaaehtoistyö toivotettiin ilomielin vastaan, yhden ihmisen ilmoittautuminen vapaaehtoistoihin hukkui helposti massaansa resurssipulan vuoksi. Haataja toivoikin, että ihmiset keräisivät oman porukan kasaan ja ilmoittautuisivat yksilöiden sijaan valmiina tiiminä. (Ruokokoski 2015.)

Sisäministeriön (2015) katsauksessa Maahanmuuton ja kotouttamisen suunta korostetaan kansalaisjärjestöjen merkitystä kotouttamistyön suurena voimavarana. Kansalaisjärjestöt nähdään viranomaispalveluiden täydentäjänä ja yhteistyökumppanina palveluita suunniteltaessa ja toteuttaessa. (Sisäministeriö 2015, 68.) SPEK:in tutkimuksen mukaan yhteistyö ei kuitenkaan suju täysin vaivatta. Järjestöt toivovat, että joku taho ottaisi vastuun yhteistyöstä ja sen luomasta kokonaisuudesta. Tämän lisäksi olisi tarvetta luoda yhteiset toimintaperiaatteet kotouttamisen tueksi. (Seitovirta 2016.) Tulevaisuuden haasteena onkin, miten saada viranomaisten ja järjestöjen yhteistoiminta nykyistä selkeämmäksi ja miten järjestöt voisivat lisätä maahanmuuttajien hyvinvointia ja tukea kotoutumista (Sisäministeriö 2015, 68).

2.3 Vapaaehtoistoiminta ja turvallisuustyö

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta katsottuna yhdistys- ja järjestötoiminnalla on aina ollut suuri yhteiskunnallinen merkitys. SPEK:in (2014, 23) mukaan kokonaisturvallisuudessa on kyse yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvien uhkien hallinnasta. Tällöin on kyse uhiin varautumisesta, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinnasta sekä niistä toipumisesta. (SPEK 2014, 23.) Keskeinen asema järjestöillä on turvallisuuskoulutuksessa ja -viestinnässä sekä viranomaisia tukevien valmiuksien ja voimavarojen tuottamisessa. Toiminnan keskiössä ovat tällöin SPEK:iin kuuluvat toimijat, kuten vapaaehtoiset palokunnat, Suomen Meripelastusseura, Suomen Lentopelastusseura, Etsintä- ja pelastuskoiratoiminta sekä SPR. Laajemmin ajateltuna myös muilla toimialoilla toimivilla järjestöillä, kuten kulttuuri-, liikunta- sosiaali- ja terveysalojen toimijoilla on välillinen vaikutus Suomen kokonaisturvallisuuteen ja yhteiskuntakehitykseen, ehkäisemällä syrjäytymistä ja edistämällä sosiaalista eheyttä ja hyvinvointia. (Hatakka & Peltonen 2015, 152-153.)

Sisäministeriö tunnistaa viranomaisten ja järjestöjen välisen yhteistyön merkityksen ja tiedottaa, että se on toistaiseksi liian vähän huomioitu voimavara paikallisen turvallisuuden edistämässä. Kyse on erityisesti järjestöjen arjen turvallisuuteen tuottamasta lisäarvosta. Tätä silmällä pitäen sisäministeriö on laatinut vuonna 2010 suosituksen järjestöjen osallistamisesta paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Suosituksen toivotaan tuottavan kunnille prosessina ajatuksia siitä, miten kunnan menestystä ja kuntalaisten hyvinvointia voitaisiin edistää järjestöyhteistyöllä. Järjestöjen ottaminen mukaan turvallisuussuunnitteluun lisää jo sellaisenaan sen näkyvyyttä ja sitä kautta tietoisuus mahdollisuuksista osallistua paikalliseen turvallisuustyöhön kasvaa. (Sisäasiainministeriö 2010, 3, 6, 7, 32.)

Kolmannen sektorin merkitystä arvioidessa korostuu erityisesti syrjäisemmät ja harvaan asutumat seudut. Tätä silmällä pitäen SPEK on vuonna 2015 kouluttanut vapaaehtoisia toimimaan turvallisuusasioiden tukihenkilöinä mm. Etelä-Karjalassa ja Kainuussa. Yhteistyötä tehdään erityisesti kyläyhdistysten kanssa ja vapaaehtoisten toivotaan jakavan tietoaan ja osaamistaan eteenpäin. (Vehkalampi 2015; Pihlaja 2015.) Maakunnalliset kyläyhdistykset kattavat koko manner-Suomen ja niiden tärkeitä tehtäviä ovat kylien palveleminen ja yhteistoiminnan kehitys (SYTY 2016). Näissä kyläturvallisuuteen liittyvissä hankkeissa käsiteltävät kokonaisuudet painottuvat taitojen, tietojen ja organisoinnin lisäämiseen. Aihepiirejä ovat muun muassa paloturvallisuus ja varautuminen erilaisiin kriisitilanteisiin. Hankkeissa on tavoitteena kehittää myös kyläläisten organisointia, eli mm. muodostaa kyläläisistä pelastusryhmiä, jotka kriisitilanteen koittaessa voivat auttaa. (Laurikainen 2014, 18.)

Perttulan (2013, 44) tutkimuksessa ”Kolmas sektori turvallisuuden osatekijänä” viranomaisten ja kolmannen sektorin yhteistoiminnassa tulee ottaa huomioon järjestöjen luonne. Viranomaisten tulee ymmärtää, että järjestöissä toimivat henkilöt ovat pääasiassa vapaaehtoisia,

jolloin järjestötoimijoita ei suoraan voi vaatia tekemään jotain, jonka viranomainen kokee tärkeäksi, vaan tässä on huomioitava myös toiminnan mielekkyys vapaaehtoisten silmin.

2.4 Neljäs sektori

Kansalaisyhteiskunnan kehityksen myötä kolmannen sektorin oheen on muodostunut neljäs, yksilöistä koostuva järjestäytymätön sektori (Harju 2003, 17). Tätä toimintaa voidaan kutsua myös epämuodolliseksi kansalaistoiminnaksi, joka käsittää sellaisen yhteiskunnallisen toiminnan, joka tapahtuu rekisteröityneen järjestökentän ulkopuolella (Stranius 2009, 139). Modernin, yksilöllisyyden näkökulmasta perinteinen järjestötoiminta oletettuine hierarkioineen ja hallintobyrokratioineen ei enää houkuttele (Heikkala 2005, 3). Stranius uskookin, että epämuodollisen kansalaistoiminnan suosio saattaa tarkoittaa useiden perinteisten yhdistysten katoamista tulevaisuudessa (Stranius 2009, 161). Neljännen sektorin toiminnan tunnuspiirteitä ovat omavastuu ja omaehtoisuus, joten usein tämän sektorin toiminnassa työpanos halutaankin kohdistuvan selkeästi omaan yhteisöön, ennemminkin rajoitettuna toimintana, kuin jatkuvana sitoutumisena (Harju 2003, 17-20). Tällöin neljännen sektorin toimijan toinen nimitys, spontaani vapaaehtoisuus on varsin kuvaava (Virtanen 2015, 9).

Neljännen sektorin potentiaalia voidaan tarkastella esimerkiksi ikäryhmien ja elämäntilanteen lähtökohdasta. Kun tätä potentiaalia kartoitetaan, on kyse niistä kansalaisista, eli käytännössä kenestä tahansa. Useammassa tutkimuksessa on noussut esille eläkeikäisten mahdolliset voimavarat. Yeungin (2002) tutkimuksen mukaan eniten aikaansa vapaaehtoistoimintaan antaa yli 50-vuotiaat ja eläkeikäiset (Yeung 2002, 25). Huomionarvoinen tulos löytyy Tilastokeskuksen tutkimuksessa, jonka mukaan 65 vuotta täyttäneet, vaikka antoivatkin apuaan vähemmän kuin muut ikäryhmät, ovat kasvattaneet osuuttaan vuosien 1999 - 2009 välillä (Tilastokeskus 2009).

Hyväkuntoiset eläkeläiset voidaan nähdä olevan avainasemassa vapaaehtoistyön tekijöinä, koska vaativa työelämä ei samalla tavoin rajoita ajankäyttöä (Harju 2010, 163; Helander 2006, 77). Potentiaalia määrittäessä avainasemassa ovat motivaatiotekijät, joten senkin pohjalta eläkeikäiset tulisi huomioida merkittävämmiin voimavarana, sillä heidän asennoituminen vapaaehtoistyökohtaan on erittäin myönteistä (Helander 2006, 78). Kolmannen sektorin toiminnan ajallisista muutoksista huolimatta suomalaisten osallistuminen paikalliseen, lähiympäristönsä hyväksi tehtävään talkootyöhön on verraten korkea-asteista ja tämä korostuu erityisesti pienemmissä yhteisöissä, eli harvaanasutummilla seuduilla (Laurikainen 2014, 18). Aikuiskansalaisista noin kaksi viidesosaa on osallistunut talkootoimintaan, mutta aktiivisin ikäryhmä tässä toiminnassa ovat 60-70 -vuotiaat. Tätäkin silmällä pitäen seniorikansalaisilla on runsaasti annettavanaan soveliaita voimavaroja vapaaehtoisuuskentälle. (Helander 2006, 80-81, 108.)

Ajankäytöllisesti toinen potentiaalin kannalta mielenkiintoinen ryhmä ovat opiskelijat. Talokootyön suhteen alle 30-vuotiaat olivat epäaktiivisin ikäryhmä, mutta sosioekonomisista lähtökohdista katsottuna opiskelijoiden joukosta voisi löytyä vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. (Helander 2006, 80-81.) Monissa muissa maissa, kuten Yhdysvalloissa, vapaaehtoistoiminnan yhdistämisellä opintoihin on pitkät perinteet. Suomessa vapaaehtoistyö on levinnyt työmuotona sellaisille aloille, joihin sen yhdistäminen opintoihin sopii luontevasti, kuten sosiaalityö. Ajatus siitä, että vapaaehtoistoiminta opintojen osana laajentuisi muidenkin tieteenalojen yhteyteen nähtiin mahdollisuutena jo 1990-luvulla. (Eskola & Kurki 2001, 8.) Ajankohdaisia käytännön esimerkkejä sosiaali- ja terveystieteiden ulkopuolella ei kuitenkaan ole saatavilla. Yeungin tutkimuksessa nousi esille, että vain 1 % vastaajista (N=354 vastaajaa) osallistuu vapaaehtoistoimintaan siksi, että se tarjoaa opintosuorituksia tai työkokemusta (Yeung 2002, 36). Mielenkiintoinen kysymys onkin, kuinka moni uusi osallistuisi vapaaehtoistoimintaan, mikäli sen yhdistäminen opintoihin olisi laajemmin mahdollista?

Vapaaehtoistyön ja opintojen yhdistäminen ei palvele pelkästään yhteiskuntaa vaan antaa paljon myös itse opiskelijalle. Se voi tuottaa sellaisia oppimiskokemuksia, joita perinteiset opiskelum muodot eivät tarjoa. (Eskola & Kurki 2001, 7-8.) Kokemus parhaimmillaan kasvattaa yhteiskunnallista näkemystä ja ymmärrystä sekä syventää kykyä kriittiseen ajatteluun (Ojanen 2001). Turvallisuustyön näkökulmasta kokemus voi kasvattaa henkilön omia taitoja ja näin ollen omatoimisen varautumisen suhteen edistää paikallista turvallisuutta (Sisäasiainministeriö 2010, 20). Oppilaitosyhteistyö nähdään siis yhtenä keinona saada nuoria ja nuoria aikuisia mukaan toimintaan, mutta kuinka paljon tätä on käytännössä hyödynnetty? (Hakkarainen, Londén, Kiukas, Peltosalmi, Särkelä, 2014, 28).

2.5 Turvallisuustyön aspektit

Neljännän sektorin potentiaalin valjastaminen turvallisuustyöhön ei onnistu aivan ongelmitta. Kokonaisuutta voidaan kuitenkin lähestyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen kautta. Eri-laisissa kriisi- ja katastrofitilanteissa kansalaisten omaehtoinen toiminta onkin todettu olevan merkittävä tekijä kriisistä selviytymisessä (Birkland 2010 125; Boin 2010, 134). Siksi aktiivisten kansalaisten sitouttaminen osaksi paikallista turvallistoimijaverkostoa on tärkeää (Hatakka & Valtonen 2012, 30-31). Tässä yhteydessä on oleellista korostaa, että turvallisuuden kannalta tärkein tekijä on ihminen itse, oman toiminnan ja valintojensa kautta. Tämän tueksi kansalaisilla on oltava riittävä määrä turvallisuustietoa saatavilla. (Sisäasiainministeriö 2010, 3.)

SPEK teki omatoimiseen varautumiseen liittyen kyselytutkimuksen 2010 kesällä tapahtuneesta Asta-rajuilmasta ja keräsi paljon hyödyllistä tietoa kehitystyötä varten (Hatakka & Valtonen 2012, 4). Tutkimuksen kannalta merkittäviä huomioita olivat naapuriavun merkityksen korostus tärkeänä voimavarana kylien turvallisuudelle sekä yhteistyön ja resurssien puutteet. Huomioita tehtiin myös kolmannen sektorin voimavarojen käyttämättä jättämisestä. Vastauksista

nousi esille vastaajien huoli avustustehtäviin osallistuvien henkilöiden ammattitaidosta ja työturvallisuudesta. Kansalaiset olisivat kuitenkin valmiita osallistumaan paikalliseen tilanteen hallintaan, mikäli tilanteen johtamista pystyttäisiin tehostamaan. (Hatakka & Valtonen 2012, 13, 21, 25.) Kyselyn mukaan suunnittelu ja ohjeistus eivät olleet riittävällä tasolla, eivätkä suunnitelmat olleet tarpeeksi helposti saatavilla. Tässä yhteydessä kyselyyn vastaajat pitivät myös tärkeänä, että vapaaehtoisectorin olisi hyvä osallistua suunnitteluun entistä enemmän. (Hatakka & Valtonen 2012, 14.)

Vaikuttaa siis siltä, että neljännen sektorin toimijat, spontaanit vapaaehtoiset on mahdollista valjastaa turvallisuustyöhön, mutta se vaatii toimenpiteitä. Kysymykseksi nouseekin, miten turvallisuustoimijoiden välistä yhteistyötä saadaan tiivistettyä niin, että onnettomuustilanteissa yhteistyö sujuu ja toimijat voivat luottaa toisiinsa? (Hatakka & Valtonen 2012, 37.) Vaurautumistoiminnassa on aina otettava huomioon vapaaehtoisuuden luonne, mikä asettaa haasteen tietynlaisen osaamisen ja sitoutumisen suhteen. Erityisesti tämä asetelma korostuu spontaanissa vapaaehtoisuudessa, jolloin sitoutuminen saattaa olla osallistumista rajoittava tekijä. Haasteena onkin saada tarjottavat vapaaehtoistehtävät muotoiltua sellaisiksi, että spontaanit vapaaehtoiset voivat ja haluavat niihin tarttua. (Häyrinen 2014, 28.) Onnistuneen toiminnan kannalta on tarpeellista nähdä mahdolliset vapaaehtoistehtävät ja jaotella ne eri taito- ja sitoutumistason mukaan. Vapaaehtoistehtävistä tulisikin löytyä ajallisesti ja vaatimustasoltaan erilaisia tehtäviä. Rekrytointiin on kiinnitettävä riittävästi huomiota, sen on oltava todenmukaista ja sen houkuttelevuuteen on myös panostettava. (Häyrinen 2014, 28.)

Turvallisuusalan vapaaehtoistoimintaan on jo kehitetty Suomessa toimintamalleja. Vuonna 2015 SPEK toteutti laajan hankkeen vapaaehtoistoimijoiden osallistumisesta öljyntorjuntaan. Hankkeen myötä kehitettiin järjestelmällinen malli, jonka avulla vapaaehtoisia pystytään tehokkaammin hyödyntämään öljyntorjuntatilanteissa. On mahdollista, että toimintamallin periaatteita voisi hyödyntää muissakin tilanteissa, jossa vapaaehtoiset toimivat viranomaisen apuna. Tämä tutkimus on merkittävä ja ajankohtainen erityisesti siitä syystä, että siinä otettiin erikseen kantaa myös spontaaneihin vapaaehtoisiiin ja heidän osallistamiseen. (Virtanen 2015, 7.)

On selvää, ettei laajamittaisia öljyntorjuntatehtäviä voida hoitaa pelkästään viranomaisvoimien turvin, joten vapaaehtoisia tarvitaan erilaisiin tehtäviin. Toimintamallin tavoitteena on, että vapaaehtoisten käyttäminen apuna olisi mahdollisimman vaivatonta viranomaisille, joten viranomaisjohdon alla toimii ensisijaisesti valmiita vapaaehtoistoimijoista koostuvia ryhmiä, omine johtajineen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että varsinkin tehtävän alkuvaiheessa mukana olevat vapaaehtoiset ovat ennalta toimintaan koulutettuja valmiita ryhmiä. (Virtanen 2015, 7; Lönnqvist & Waara 2015, 8.)

Öljyntorjuntatehtävät koostuvat operatiivisesta- sekä tukitoiminnasta. Operatiivinen toiminta koostuu mm. tiedustelu, puhdistus- ja torjuntatehtävistä sekä öljyyntyneiden lintujen hoidosta, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että etukäteen kouluttautuminen on tarpeen. Sen sijaan moniin tukitoimiin, kuten majoituksen ja muonituksen järjestämiseen voidaan tarvittaessa pikakouluttaa spontaaneja vapaaehtoisia. Tilanteen pitkeytyessä spontaaneja vapaaehtoisia voidaan tarvittaessa kouluttaa myös operatiivisiin tehtäviin, mikäli se on resurssien puitteissa mahdollista. Käytännössä spontaanien vapaaehtoisten organisointi tapahtuu näissä tilanteissa mukana olevien järjestäjien toimesta. SPEKin toimintamallissa on varsin tarkasti määritelty, miltä osaamispuolelta mitään tehtävää voi suorittaa, ottaen huomioon myös työturvallisuuden. (Lönnqvist & Waara 2015, 10, 17-18; Virtanen 2015, 7.)

2.6 Vapaaehtoistoiminta tulevaisuudessa

Kansalaisyhteiskunta jatkaa kehitystä eteenpäin ja sen muutoksissa on pysyttävä mukana. Harjun (2010) mukaan tulevaisuuden yleispiirteenä tulee olemaan julkisen sektorin supistuminen, mikä puolestaan tarkoittaa sitä, ettei julkinen sektori pysty huolehtimaan ihmisten ja yhteiskunnan asioista yhtä kokonaisvaltaisesti, joten kolmannen sektorin merkitys tulee kasvamaan entisestään. (Harju 2010, 41.) Mikäli vapaaehtoisten potentiaali halutaan voida yhdistää turvallisuustyöhön, pitää ajallinen muutos ihmisten sitoutumisessa ja omaehtoisuudessa ottaa huomioon vielä vahvemmin. Sen edellytyksenä järjestötoimintaa ja -rakenteita pitäisi uudistaa ja alati kehittyvää teknologiaa hyödyntää. Muutos ei tapahdu pelkästään järjestötoimintaa, vaan tukea tulee saada myös yhteiskunnallisesti. (Grönlund 2014, 59-60; Harju, 2010, 173-174.)

Vaikka toimintaympäristö muuttuukin, ei suomalaisten halu ja valmius tehdä vapaaehtoistyötä ole katoamassa, eikä yhteisöjen merkitys täysin häviää, vaikka ne rakentuvat uudella tavalla ja lähestyminen on aiempaa yksilölähtöisempi. (Grönlund 2014, 60; Hatakka & Valtonen 2012, 21; Harju 2010, 164.) Turvallisuuteen yhdistyvän vapaaehtoistoiminnan kannalta tämä tuo haasteita, mutta toiminnan luonteen ja toimijoiden tarpeiden kattava huomioiminen varmistavat sen, että jatkossakin vapaaehtoistoimijoita voidaan käyttää viranomaisten apuna (Grönlund 2014, 60). Sen kaiken edellytyksenä on toimiva yhteistyö viranomaisten ja vapaaehtoistoimijoiden välillä, joka vaatii säännöllisyyttä ja yhteisiä menettelytapoja (Sisäasiainministeriö 2010, 13).

3 Menetelmät

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä lähestyttiin laadullisin menetelmin. Tämä tutkimusote soveltuu käyttöön hyvin silloin, kun tavoitteena on kuvata ja ymmärtää ilmiötä (Kananen 2008, 24 ja 32). Laadullisen tutkimuksen prosessi on luonteeltaan syklimäinen. Käytännössä tämä

tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa kerättyjä tuloksia analysoidaan prosessin eri vaiheissa ja se puolestaan ohjaa tutkimusprosessia ja tiedonkeruuta eteenpäin. (Kananen 2008, 24.) Laadullinen tutkimusmenetelmä valittiin siksi, että se sopi opinnäytetyön tavoitteisiin määrällisiä menetelmiä paremmin. Spontaania vapaaehtoisuutta käsitteleviä tutkimuksia ei ollut saatavilla aihepiiristä siinä määrin, että ilmiötä olisi saatu kuvattua pelkästään niiden avulla riittävän laajasti. Tästä syystä oman, kuvailevan aineiston hankinta olisi yksi merkittävä osa tutkimusta. Erityisesti toimeksiantajan hankesuunnitteluun liittyvä idea sähköisen portaalin kehittämisestä ja siihen liittyvien piirteiden tutkimisesta ohjasi painotusta laadulliseen tutkimukseen.

Tutkimuksessa hyödynnettiin menetelmätriangulaatiota, mikä tarkoittaa useamman menetelmän käyttöä saman tutkimuksen sisällä. Tämän avulla ilmiöstä pyrittiin saamaan kattavampi kuvaus rajoittumatta vain yhteen menetelmään. (Kananen 2008, 39-40.) Tässä tutkimuksessa se tarkoitti kyselyn käyttämistä haastattelun rinnalla aineistohankinnassa. Kyselyn osalta pääpainotus oli laadullisessa tutkimuksessa ja määrällinen tutkimus oli lähinnä tukevana elementtinä. Kyse ei ollut varsinaisesta tilastollisesta tutkimuksesta vaan havainnollistavien tunnuslukujen käytöstä.

3.1 Aineiston keruu

Aineiston keruun yhteydessä tulisi määrittää, mitä tietoa tarvitaan ja miten se hankitaan. Hankitun tiedon luonne kulkee käsi kädessä käytettävien aineiston analyysimenetelmien kanssa. (Kananen 2008, 56.) Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin monia eri aineistoja, jotta ilmiöstä saataisiin mahdollisimman laaja-alainen näkemys. Tutkimuksen pääaineisto hankittiin osana tutkimusprosessia haastatteluiden ja kyselyn avulla. Haastattelujen rooli oli suhteessa pienempi ja sen oli tarkoitus toimia tutkimuksen kenttään syventävänä taustatietona. Haastattelu valittiin yhdeksi lähestymistavaksi tutkimuskysymyksiin, sillä niin saatiin tehokkaasti koottua vapaaehtoisentää parhaiten tuntevilta ne ydinteemat, joita kyselyn olisi hyvä kattaa.

3.1.1 Haastattelu

Aineistohankinnassa haastattelu soveltuu käyttöön hyvin silloin, kun tavoitteena on kartoittaa tutkittavaa aluetta ja halutaan tarvittaessa täsmentää vastauksia (Metsämuuronen 2008, 39). Tässä tutkimuksessa haastatteluiden tarkoituksena oli kartoittaa ilmiötä kolmannen sektorin toimijoiden näkökulmasta. Menetelmällisesti haastattelut edustivat puolistrukturoitua haastattelua, jolle on ominaista, että osa haastattelun kysymyksistä on päätetty etukäteen. Valitun menetelmän voi vielä tarkemmin kuvata teemahaastatteluksi, jossa keskustelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin valmiiden kysymysten sijaan. Tämä vapaus tuo tutkittavien äänen paremmin kuuluviin ja sitä kautta soveltuu erinomaisesti tutkittavan ilmiön luonteen. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47-48.)

Laadullisessa tutkimuksessa haastatteluiden laatu on määrää tärkeämpi ja huomiota tulisikin kiinnittää enemmän tulkintojen kestävyteen ja syvyyteen, kuin aineiston laajuuteen tai tiedonantajien määrään. Haastateltavan, eli informantin, on oltava tutkittavan ilmiön kannalta osuva. (Kananen 2008, 35, 37.) Haastateltavat olivat järjestökentän eri edustajia. Haastatteluja järjestettiin yhteensä kolme kappaletta, joista kaksi oli ryhmähaastatteluja ja ne suoritettiin maaliskuussa 2016. Informanttien valinnassa huomioitiin heidän sopivuus tiedonlähteenä spontaanin vapaaehtoisuuden tutkimisessa, joten haastateltavaksi tahoiksi otettiin toimijoita SPR:sta, Vapaaehtoisesta pelastuspalvelusta (Vapepa) sekä SPEK:istä. Haastateltavat vastasivat organisaatioissaan mm. vastaanotto toiminnan sekä valmius- ja varautumistehtävien suunnittelusta.

Haastatteluja varten luotiin alustava kysymysrunko, pohjautuen tutkimuksen kannalta oleellisiin teemoihin. Haastatteluiden kantavina teemoina olivat järjestön toiminta, neljännen sektorin haasteet ja mahdollisuudet sekä vapaaehtoisportaali. Haastattelurunko löytyy liitteestä yksi. Haastattelun tueksi luotujen kysymysten muodostamaa kysymyspatteristoa muokattiin tarpeen mukaan haastateltavan järjestön ja haastateltavien toiminta-alue sekä ammattitaito huomioiden.

3.1.2 Kysely

Kysely on perinteisesti luokiteltu määrällisen tutkimuksen välineeksi, mutta Tuomen ja Sarajärven (2003) mukaan kyselyn ja haastattelun jyrkkä erottelu ei välttämättä ole järkevää, vaikka termejä ei voida toistensa synonyymeinä käyttää. Kyselyn ja haastattelun erot voidaan ajatella liittyvän tiedonantajan toimintaan tiedonkeruuvaiheessa. Kysely on menettely, jossa vastaajat itse täyttävät kyselylomakkeen, kun taas haastattelussa haastattelija esittää kysymykset suullisesti ja kirjaa vastaukset vastaajan puolesta. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 75.) Tässä tutkimuksessa käytettiin kyselyä aineistonkeruun menetelmänä tutkimuksen aikaresurssien ja käytännöllisyyden vuoksi. Kyselyn avulla pyrittiin keräämään tietoa kohdennetuista teemoista tehokkaasti laajalta vastaajajoukolta kokonaiskuvan saavuttamiseksi.

Sähköisesti toteutettu kysely suunnattiin vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille tai jo siihen osallistuville henkilöille. Kyselyn luontovaiheessa välineeksi valittiin Google Form. Käytännössä kyselyyn saattoi vastata kuka tahansa, mutta kysely oli sosiaalisessa mediassa esillä lähinnä vapaaehtoistoimintaan jo liittyvissä yhteyksissä. Tämä tarkoittaa sitä, että aineisto on itsevalikoitunutta, eikä esimerkiksi otos tietystä populaatiosta tai yksittäisestä harrastekentästä. Kyselyä jaettiin mm. Espoon vapaaehtoisverkoston, Kansalaisareenan, eri Vapepan osastojen ja SPR-vapaaehtoisten Facebook -ryhmissä. Vastauksia kerättiin aikavälillä 12.5.2016 - 5.6.2016 ja vastauksia saatiin yhteensä 554 kappaletta.

Samassa tutkimuksessa voidaan hyödyntää sekä laadullista että määrällistä lähestymistapaa. Kysymykset, eli kyselyn osiot, voivat olla avoimia tai suljettuja. Avoimeen osioon voidaan vastata vapaamuotoisesti, kun taas suljetun osion vastausvaihtoehdot on valmiiksi määritelty lomakkeeseen. Kyselyssä sanallisia vastauksia on antoisampaa analysoida laadullisin menetelmin, mutta saatuja tuloksia voidaan tiivistetysti esittää määrällisten menetelmien avulla. (Vehkalahti 2008, 13, 24.) Tässä tutkimuksessa pääpaino oli kyselyn laadullista tietoa tuottavilla kysymyksillä ja määrällistä tietoa lähestyttiin lähinnä tarkastelemalla kuvailevia tunnuslukuja.

Kysely koostui neljästä kokonaisuudesta. Ensimmäisen osion *Oletko osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana?* (1) vastauksen pohjalta (kyllä - ei), ohjautui vastaajaryhmille erilaiset kysymykset osioon kaksi. Tämän jälkeen kysymykset olivat samoja kaikille vastaajille. Kolmannessa ja neljännessä osiossa käsiteltiin potentiaalia ja portaali-idea. Kyselyn lopussa oli kysymyksiä liittyen vastaajan taustatietoihin. Kysymyslomakkeen tarkempi sisältö löytyy liitteestä 2.

Osio 1	1. <i>Oletko osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana?</i>
Osio 2 A	2. <i>Minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan olet osallistunut viimeisen vuoden aikana?</i> 3. <i>Kuinka usein osallistut vapaaehtoistoimintaan?</i> 4. <i>Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että osallistut vapaaehtoistoimintaan?</i> 5. <i>Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen?</i> 6. <i>Mikä taho organisoii vapaaehtoistoimintaa jossa olet ollut mukana?</i> 7. <i>Kuvaile lyhyesti tätä toimintaa ja syitä valintaan</i>
Osio 2 B	8. <i>Kuinka kiinnostunut olet osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?</i> 9. <i>Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että et ole osallistunut vapaaehtoistoimintaan?</i> 10. <i>Mikä saisi sinut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?</i> 11. <i>Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen?</i>
Osio 3	12. <i>Mitä seuraavista voisit nähdä itsesi tekemässä vapaaehtoistointana?</i> 13. <i>Kuinka usein voisit nähdä itsesi tekemässä edellisessä kysymyksessä mainitun kaltaista vapaaehtoistoimintaa?</i>
Osio 4	14. <i>Kuinka kiinnostunut olisit rekisteröitymään tällaiseen portaaliin ja osallistumaan vapaaehtoistoimintaan sen kautta?</i> 15. <i>Mitkä syyt vaikuttaisivat päätökseesi rekisteröityä?</i> 16. <i>Miten haluaisit ensisijaisesti saada kutsun tilanteessa, jossa apuasi tarvittaisiin vapaaehtoistoinnassa?</i>
Osio 5	17. <i>Ikä?</i> 18. <i>Sukupuoli?</i> 19. <i>Elämäntilanne?</i> 20. <i>Asuinalue?</i>

Kuvio 2: Kyselyn rakenne

Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnan luonteesta ja motivaatiotekijöistä. Haluttiin myös selvittää, miten tässä tutkimuksessa saadut vastaukset olivat suhteessa aiemmin aihepiiristä tehtyihin tutkimuksiin. Näin ollen tähän ulottuvuuteen liittyvät kysymykset olivat suurelta osin niille vastaajille, jotka jo osallistuivat vapaaehtoistoimintaan. Kysymyksellä: *”Minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan olet osallistunut viimeisen vuoden aikana?”* (2) haluttiin kartoittaa, minkä tyyppiseen vapaaehtoistoimintaan vastaajat osallistuivat. Kysymys muotoiltiin monivalintakysymykseksi, jossa vastaaja sai valita kolme merkittävintä vaihtoehtoa.

toa. Tämän kysymyksen oli tarkoitus mahdollistaa myös se, että vastaajajoukkoa voisi mahdollisesti rajata tämän perusteella. Kysymyksellä: *Kuinka usein osallistut vapaaehtoistoimintaan?* (3) pyrittiin kuvaamaan vastaajajoukkoa ja mahdollisuuksien mukaan käyttää rajaavana ominaisuutena aineiston rajauksessa.

Kysymys: *Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että osallistut vapaaehtoistoimintaan?* (4) oli vastaajille avoin ja sillä pyrittiin kartoittamaan erityisesti vastaajien motivaatiota vapaaehtoistoimintaan. Tähän teemaan liittyy myös kysymys: *Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen?* (5), jonka avulla pyrittiin selvittämään sitoutumiseen liittyviä tekijöitä. Kysymykset: *Mikä taho organisoii vapaaehtoistoimintaa jossa olet ollut mukana?* (6) ja *Kuvaile lyhyesti tätä toimintaa ja syitä valintaan.* (7) olivat itseasiassa yksi kysymys ja siihen liittyvä tarkenne. 6. kysymyksen vaihtoehdot olivat listattuna, joista saattoi valita vain yhden. Mikäli vastaaja valitsi ”vapaamuotoinen, ei rekisteröity toimintaryhmä”, pyydettiin vastausta myös kysymykseen 7. Tällä pyrittiin etsimään vastaavuutta aiempiin tutkimuksiin ja tuottamaan tietoa motiiveista hanketta varten.

Toisin kuin vapaaehtoistoiminnan luonnetta, motivaatiotekijöitä mittaavia kysymyksiä oli sekä vapaaehtoistoimintaan jo osallistuvien, että ei-osallistuvien osioista. Tutkimuksen kannalta tämä ulottuvuus oli tärkeä, koska pyrittiin selvittämään, miten toimintaa saataisiin kehitettyä eteenpäin varsinaisessa hankeprojektissa, jonka pohjamateriaalina tämä opinnäytetyö toimii. Kysymyksellä *Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että et ole osallistunut vapaaehtoistoimintaan?* (9) kartoitettiin niitä piirteitä, joiden pohjalta vastaajat eivät olleet osallistuneet vapaaehtoistoimintaan. Kysymys oli avoin, jotta valmiiksi annetut vaihtoehdot eivät rajaisi vastausten kirjoa. Kysymyksellä *Mikä saisi sinut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?* (10) pyrittiin selvittämään syitä osallistumattomuuden takana, eli oliko kyse motivaation puutoksesta vai esteistä. *Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen?* (11) kysymykset avulla pyrittiin etsimään vahvistamaan työn teoreettisessa viitekehityksessä esiin tullutta näkemystä vapaaehtoistoiminnan ajallisesta kehityksestä sitoutumisen suhteen.

Tutkittaessa neljännen sektorin potentiaalia, ilmeni tutkimuksen alkumetreillä tarve selvittää, mitä olivat ne tekijät, jotka vaikuttavat negatiivisesti vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Tällöin keskiössä olivat ne vastaajat, jotka eivät olleet osallistuneet vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana. Tämä ulottuvuuden mittaaminen tapahtui melko pitkälti käsi kädessä motivaatiota mittaavien kysymysten kanssa (9,10,11). Tavoitteena oli vertailla kysymysten 11 ja 5 tuloksia, mikäli se on sisällöllisesti mielekäästä. Tällöin voitaisiin tutkia eroja sitoutumiseen suhtautumiseen vapaaehtoistoimintaan osallistuvien ja ei-osallistuvien välillä.

Neljännän sektorin potentiaalin tutkimisessa olisi oleellista selvittää mahdollisen kiinnostuksen astetta. Tätä varten kyselyyn luotiin kysymys: *Kuinka kiinnostunut olet osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?* (8), johon vastattiin asteikolla 1-5 (jossa 1 = En lainkaan 5 = Erittäin paljon). Tämän tyyppinen likert -asteikko on järjestysasteikko, jota käytetään esimerkiksi asennemittauksissa (Vehkalahti 2008, 35). Kysymyksen tavoitteena oli tarkastella vastaajien jakaumaa vapaaehtoistoimintaan kiinnostumisen suhteen. Kysymystä on mahdollista käyttää myös aineiston luokitteluun ja eri kiinnostusta osoittavien vastaajien keskinäiseen vertailuun. Tässä ulottuvuudessa tulisi ottaa huomioon motivaatiota sekä osallistumisen esteitä mittaavat kysymykset (9,10,11). Yhtä lailla tässä yhteydessä olisi tutkia myös kysymyksen 7 vastaukset.

Näiden lisäksi potentiaalin ulottuvuutta silmällä pitäen lisättiin kysymyspari: *Mitä seuraavista voisit nähdä itsesi tekemässä vapaaehtoistoimintana?* (12) ja *Kuinka usein voisit nähdä itsesi tekemässä edellisessä kysymyksessä mainitun kaltaista vapaaehtoistoimintaa?* (13). Näistä ensimmäinen (12) muotoiltiin kyselyyn monivalintana, josta vastaaja saattoi valita maksimissaan kolme mieluisinta vaihtoehtoa. Vastausvaihtoehdot tähän kysymykseen rakennettiin haastattelujen pohjalta. Jälkimmäisellä kysymyksellä puolestaan pyrittiin mittaamaan kysymyksen 12 kuvatun toiminnan vetovoimaisuutta.

Viimeinen kyselyn varsinaisista ulottuvuuksista liittyi hankeprojektiin, jonka osana opinnäyte työ toimi. Näiden kysymysten oli tarkoitus antaa suuntaviivoja mihin suuntaan projektia lähdetään viemään. Tässä oli kyse ideasta, jossa viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tueksi luotaisiin yhteinen vapaaehtoisten portaali. Kysymyksellä: *Kuinka kiinnostunut olisit rekisteröitymään tällaiseen portaaliin ja osallistumaan vapaaehtoistoimintaan sen kautta?* (14) pyrittiin kartoittamaan malliesimerkin mukaisen toiminnan vetovoimaisuutta likertin asteikolla 1-5, jossa 1 = En lainkaan 5 = Erittäin paljon. Kysymys: *Mitkä syyt vaikuttasivat päätökseesi rekisteröityä?* (15) oli vastaajille avoin ja sillä toivottiin saamaan tarkempaa tietoa vastaajien suhtautumisesta tämän tyyppiseen palveluun.

Osion viimeisellä kysymyksellä: *Miten haluaisit ensisijaisesti saada kutsun tilanteessa, jossa apuasi tarvittaisiin vapaaehtoistoiminnassa?* (16) haluttiin selvittää vastaajien toivottuja toimintamalleja yhteydenpitoon liittyen tämän tyyppisessä palvelukonseptissa. Kyselyn lopussa pyydettiin vastaajien taustatietoja. Tarkoituksena oli, että vastaajia ja tutkimuskohteita olisi mahdollista vertailla suhteessa taustamuuttujiin, mikä voisi tuoda lisää tietoa ilmiöistä ja vastaajien ominaisuuksista. Taustatietoja kerättiin vastaajilta iän (17), sukupuolen (18), elämäntilanteen (19) ja asuinalueen (20) suhteen.

3.2 Aineiston analysointi

Kerätty aineisto analysoitiin siinä ilmeneviä teemoja luokittelemalla. Analysoinnin tarkoituksena oli saada haastattelun ja kyselyn kautta hankittu tieto käsiteltävään muotoon niin, että

ilmiöstä saataisiin selkeä kuvaus. Sisällönanalyysi edellyttää aineiston tiivistämistä ja uudelleen muotoilua. (Kananen 2008, 88,94.) Haastattelujen muistiinpanot yhdistettiin ja järjestettiin uudelleen, ennalta mietittyjen teemojen alle. Kyselyn osalta analysointi toteutettiin kysymys kerrallaan.

Aineiston koodauksessa, eli luokittelussa, on kyse tekniikasta, jolla yhdistetään samaa tarkoittavat asiat sekä sellaiset asiat, joilla on yhteinen elementti, saman koodin alle. Näin aineistoa saadaan tiivistettyä ja yksinkertaistettua. Luokittelu on välivaihe, joka mahdollistaa varsinaisen analyysin. On tärkeää kiinnittää huomiota koodauksen tasoon, sillä liian yleisluontoinen koodaus kadottaa osan tiedoista ja liian tiheä puolestaan hankaloittaa tulkinnan muodostamista. (Kananen 2008, 89.) Luokittelua käytettiin apuna erityisesti kyselyn tulosten tiivistämiseen, jotta johtopäätösten teko kyselyn tuloksista kokonaisuutena olisi helpompaa.

Aineiston analyysissa voidaan hyödyntää myös määrällistä tarkastelua kvantifioinnin avulla. Tällöin on kyse esimerkiksi jonkin käsitteen tai teeman frekvenssistä, eli esiintymistiheydestä aineistossa. (Kananen 2008, 90.) Kvantifiointia käytettiin kyselyn aineiston käsittelyssä joidenkin osioiden kohdalla, missä se toi lisäarvoa. Näin saatiin arvioitua, mitkä teemat olivat erityisen merkittäviä. Teemoittelussa puolestaan käytetään apuna sekä luokittelua että kvantifiointia ja siinä on ominaista sitaattien käyttö aineistosta (Kananen 2008, 91). Teemoittelu osoittautui harkitusti käytettynä havainnollistavana tapana kuvata aineistoa tutkimuksessa.

4 Tulokset

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia spontaania vapaaehtoisuutta ja selvittää tutkimuskysymysten ”Mitä haasteita ja mahdollisuuksia neljäs sektori voi tuoda kolmannelle sektorille turvallisuustoiminnassa?” ja ”Mitkä tekijät voivat vaikuttaa kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoimintaan?” avulla toimeksiantajan hankesuunnitelman kannalta merkittäviä tekijöitä. Tulokset muodostuivat haastattelun ja kyselyn aineistosta, josta tiivistetyt johtopäätökset auttaisivat toimeksiantajaa huomioimaan spontaanin vapaaehtoisuuden erikoispiirteitä tulevassa hankkeessaan.

4.1 Haastatteluiden tulokset

Haastatteluaineiston keruu rajattiin tietoisesti muutamaan ydinteemaan, sillä haastatteluiden tarkoitus oli ensisijaisesti tukea kyselylomakkeen laatimista ja ajankohtaisten kysymysten hahmottamista. Osa haastatteluista ilmenneistä huomioista tuki työn teoreettisen viitekehyksen sisältöä ja tarkentavat kysymykset tarjosivat ainutlaatuisen näkökulman kenttätason toiminnasta ja havainnoista. Raporttia varten haastattelujen aineisto tiivistettiin ja viittaukset anonymisoitiin.

4.1.1 Järjestöjen toiminta

Ensimmäisenä teemana haastatteluissa käsiteltiin haastateltavien tahojen toimintaa. Tässä pyrittiin löytämään kyseisen kolmannen sektorin toimijan yhteys turvallisuuteen liittyvään vapaaehtoistoimintaan ja keskustella siihen liittyvistä havainnoista. Tässä yhteydessä keskusteltiin paljon myös vapaaehtoistoinnasta yleisesti.

Viime vuosina on paljon puhuttu, että ihmiset eivät halua enää samalla tavalla sitoutua järjestöjen vapaaehtoistoimintaan, vaikka auttamishalua saattaisikin löytyä. Miltä tilanne näyttää teidän mielestänne?

Kahdessa kolmesta haastattelusta tuli esille, että auttamishalu on aina pinnalla ja ihmiset haluavat osallistua toimintaan, jonka he kokevat mielekkääksi. Yhteiskunnan kehitys ja muutokset heijastuvat vapaaehtoistoimintaan ja se nostaa esille tilanteita, joihin tarttua. Kaikissa haastatteluissa keskusteltiin siitä, miten ihmisten ajankäytön muutokset näkyvät vapaaehtoistoinnassa ja toimintaan sitoutuminen saatetaan kuitenkin kokea haasteena. Tämä näkyy haastateltavien mukaan siinä, että vaativampiin vastuu- ja luottamustehtäviin on vaikeampaa saada uusia ihmisiä, kuin aiemmin.

Yhdessä haastatteluista korostettiin sitä, että järjestö pyrkii kiinnittämään riittävästi huomiota vapaaehtoisten koulutukseen, jotta koulutuspolku vastuutehtäviin olisi helposti ja joustavasti toteutettavissa. Tästä huolimatta tekijöitä tarvitsee usein ”maanitella” vastuutehtäviin henkilökohtaisesti. Osassa haastatteluista tuli ilmi myös huomio, että lukuisat vastuutehtävät lankeavat helposti tiettyjen, siis samojen, henkilöiden tehtäväksi, mikä voi olla helposti kuormittava tekijä. Tässä yhteydessä korostui vapaaehtoisten uupuminen, mikä pitäisi järjestökentällä jatkossa pystyä huomioimaan paremmin.

Onko vapaaehtoisten rekrytointia järjestössänne muutettu nämä sitoutumisasenteet huomioiden?

Yhdessä haastattelussa tuli vahvasti ilmi, että vapaaehtoistoiminnan lähtökohtana on aina se, että vapaaehtoinen otetaan huomioon yksilönä ja näin ollen hänelle pyritään parhaan mukaan esittämään ja löytämään ne toiminnanmuodot, joilla hän voi osallistua ja kokea osallistumisensa mielekkyys. Samassa haastattelussa korostui, miten ensiarvoisen tärkeää järjestössä on todella ymmärtää vapaaehtoisuuden luonne ja pitää huolta siitä, että se myös toteutuu vapaaehtoisten kohdalla toiminnassa.

Minkä verran koulutustaustaa edellytetään, että järjestön toimintaan voi ottaa osaa?

Haastateltavien tahojen luonne vaikutti merkittävästi tämän aihepiirin käsittelyssä, joten vastauksia tämän tiimoilta oli hieman haasteellisempaa kiteyttää tiiviisti. Yhdessä haastatteluista korostui tässäkin kokonaisuudessa vapaaehtoistoiminnan luonne, jonka myötä toiminnan niin salliessa mukaan lähtemisen kynnyks pyritään pitämään matalana. Koulutuksen määrä riippuu siis täysin siitä, minkälaiseen toimintaan henkilö haluaa lähteä mukaan. Kun puhutaan turvallisuuteen liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta, kuten esimerkiksi hälytys- tai valmiustoitinnasta, vaatii se jo tietynlaista osaamista, mikä puolestaan edellyttää koulutusta. Yhdessä haastattelussa arvioitiin karkeasti, että käytännössä se voi tarkoittaa työnkuvasta ja tehtävästä riippuen mitä tahansa neljästä oppitunnista 50 tuntiin.

Osaatko kertoa konkreettisia työnkuvia tai esimerkkejä siitä, mitä vapaaehtoiset tekevät kentällä?

Haastateltavat kertoivat, että vapaaehtoisten toiminnan kirjo kentällä on hyvin laaja, kun puhutaan turvallisuuteen liittyvästä toiminnasta. Jokainen tilanne ja tehtävä on erilainen. Yleisiksi tehtäviksi luettiin mm. kadonneen henkilön konkreettinen etsintä, ensihuolto, palvelupuhelimen päivystys, omaistuki sekä liikenteen ohjaus. Yhdessä haastatteluista käytettiin esimerkkinä öljyntorjuntatilannetta, jossa vapaaehtoisten tehtäviksi luettiin mm. muonitus, tiepalvelu, logistiikka, terveystyöt sekä alue-eristys. Kahdessa haastatteluista tuli esille myös ennakoiva turvallisuustyö, kuten päivystys erilaisien tapahtumien yhteydessä.

4.1.2 Neljännen sektorin potentiaali ja haasteet

Toisena teemana haastatteluissa käsiteltiin neljännen sektorin potentiaalia ja haasteita, mikä oli tutkimuksen kannalta haastattelun tärkein kokonaisuus. Näkökulma oli ennen kaikkea turvallisuuteentyöhön liittyvään vapaaehtoisuuteen. Haastatteluissa tuli ilmi, että yleisesti ottaen järjestökentällä on monia tapoja, joilla spontaani vapaaehtoinen voi osallistua toimintaan, kuten lahjoitukset ja erilaiset tavarakeräykset. Nämä ovat hyviä tapoja yksilön osallistua omatoimisesti, kunhan huomiota riittävästi osataan kiinnittää siihen, onko toiminnalle tarvetta. Tähän liittyen yhdessä haastatteluista korostui se, että auttamista tulee tehdä aina autettavan ehdoilla, eikä sen pohjalta mitä vapaaehtoinen haluaa tarjota.

Haastatteluissa selvisi, että valmiuspuolen toiminnassa asetelma on haastavampi. Lähtökohdista kolmannen sektorin ja viranomaisen yhteistyölle hälytystehtävissä on viranomaisen tahotila ja luotto siihen, että järjestön tarjoamalla henkilöillä on tehtävään tarvittava osaaminen. Turvallisuustekijöistä johtuen osaamisen on oltava ammattimaisempaa. Neljännen sektorin haasteeksi tässä tilanteessa nousee siis se, miten voidaan varmistua yksilöiden osaamisesta? Tässä yhteydessä osassa haastatteluissa korostui, että tämä vaatii sekä koulutusta että

säännöllistä harjoittelua taitojen ylläpitämiseksi. Neljännen sektorin toimijoiden hyödyntämisen edellytyksiksi nousi esille myös kommunikoinnin toiminnan kriittisyys, sen tuomat lisähaasteet johtamisessa sekä resurssien koordinointi. Hälytystilanteessa ei siis välttämättä ole riittäviä resursseja uusien toimijoiden ohjaamiseen ja näin ollen on pystyttävä luottamaan, että toimijat osaavat yleiset toimintaperiaatteet ennestään.

Yhdessä haastattelussa keskusteltiin siitä, miten neljännen sektorin toimijoita on mahdollista hyödyntää turvallisuustyössä, kunhan sitä varten luodaan valmiit toimintamallit ja suunnitelmat. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työnkuvat pitää jäsennellä uudella tavalla, jotta on mahdollista löytää ne toimenkuvat, joissa neljännen sektorin toimija voi olla mukana. Keskustelussa nousi esille esimerkkinä tästä SPEK:in vapaaehtoisten osallistuminen öljyntorjuntaan -hanke.

Miten järjestö suhtautuu spontaaneihin vapaaehtoisiiin?

Kaikissa haastatteluissa keskusteltiin positiiviseen sävyyn siitä, että on hienoa, että ihmiset haluavat auttaa, ”kun tilanne on päällä”. Yhdessä haastattelussa tuli ilmi, että toimintaan mukaan lähteminen ei automaattisesti vaadi yhdistykseen liittymistä ja siihen voi osallistua juuri omista lähtökohdistaan. Työnkuva määrittää sen, minkälaiselta pohjalta siihen voi lähteä mukaan. Kuten aiemmin tuli jo ilmi, vaatii valmiustoimintaan osallistuminen koulutusta, jo ihan auttajan oman turvallisuuden vuoksi. Kaikissa tilanteissa pitää pyrkiä siihen, ettei auttajasta tulisi autettava. Koulutuksen lisäksi tulisikin varmistaa, että auttajat saavat riittävän perehdytyksen tehtävään ja ennen kaikkea, tarvittavan jälkihuollon.

Tässä yhteydessä yhdessä haastattelussa käytiin keskustelua median vaikutuksista. Ihmiset reagoivat median uutisoimiin onnettomuuksiin ja saattavat sen myötä haluta tarjota apuaan tilanteissa varsin lyhyelläkin varoitusajalla. Ongelmaksi tässä muodostuu se, että media harvoin tuo esille kaikkia faktoja tilanteista ja avunannon haastavuus ja rankkuus tulevat innokkaille vapaaehtoisille yllättäen, kun omaa kokemusta tai tietopohjaa esimerkiksi kadonneen etsimisestä ei ole olemassa.

Mitä konkreettisesti 4. sektorin ihminen voisi tehdä sisäisen turvallisuuden edistämiseksi?

Haastatteluissa korostui useaan otteeseen spontaanien vapaaehtoisten käytön haasteet hälytys- ja avustustehtävissä. Tällöin yksittäiset ihmiset voitaisiin nähdä lähinnä sellaisissa ”käsi-pareja vaativassa toiminnassa”, mikä ei edellytä tiettyä osaamista ja mitä voi tehdä maalaisjärjen pohjalta. Tällaisia voivat olla tukitoimia kuten muonituksen järjestys, liikenteen ohjaus tai alueen rajaus. On kuitenkin huomioitava, että sisäisen turvallisuuden näkökulmasta työn-

kenttä on laajempi, koska sen piiriin voidaan ajatella liittyvän esimerkiksi kaikki maahanmuuttajien kotouttamista edistävä toiminta. Tällaiseen osallistuminen ja järjestäminen ovat vapaaehtoistoimijoiden kannalta katsottuna oikein oivallinen tapa auttaa ja sen piiristä löytyy paljon ns. matalan kynnyksen toimintaa.

Miten suhtaudutte spontaanien vapaaehtoisten pikakoulutukseen paikan päällä?

Järjestökentältä on antaa monia esimerkkejä, joissa tilanteen pakossa on pikakoulutettu toimijoita paikan päällä. Lähtökohdat tähän ovat kuitenkin ristiriitaiset ja haastatteluissa tässä yhteydessä korostui erityisesti resurssien riittämättömyys tähän hälytystilanteessa. Hälytystilanne voi monesti olla aikajänteeltään sellainen, ettei tällaiseen perehdyttämiseen ole aikaa ja näin ollen neljännen sektorin toimijoista voi olla tilanteessa enemmän haittaa kuin hyötyä.

Yksi huomionarvoinen seikka pikakoulutuksissa on se, että uudella toimijalla ei välttämättä ole ymmärrystä hälytystilanteen vaativuudesta tai sen henkisestä kuormittavuudesta. Pikakoulutuksessa pitäisi aina huomioida tämä ja kaikilla vapaaehtoisilla pitää muutenkin olla tehtävään perehdytyksessä olla mahdollisuus perääntyä, mikäli tehtävä vaikuttaakin siltä, että toimijan omat resurssit ja tahtotila eivät ole siihen riittävät.

4.1.3 Vapaaehtoisportaalin potentiaali ja muut huomioid

Idea vapaaehtoisportaalista liittyi Laurean turvallisuuteen liittyvän hankesuunnitteluun ja sen ajatuksena olisi viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tukena toimiva yhteinen vapaaehtoisten portaali. Portaalin ajateltiin olevan helpommin lähestyttävä kanava spontaaneille vapaaehtoisille ja haastatteluissa tämä nostettiin esille lähinnä yhtenä mahdollisena kehitysehdotuksena ja tarkoituksena oli kartoittaa alustavasti järjestökentän huomioita aiheesta.

Keskustelussa nousi ilmi tärkeitä huomioita, kuten vastuu- ja omistajuustekijät mahdollisessa sovelluksessa. Portaalin toimivuus riippuisi paljolti siitä, mikä taho siitä vastaisi ja hoitaisi sen ylläpidon. Kysymyksiä herätti myös sovelluksen intressit, eli kenen tarkoitukseen se lopulta olisi suunniteltu. Yhdessä haastattelussa keskusteltiin siitä, miten portaali ei varsinaisesti ratkaisisi neljännen sektorin toimijoihin liittyviä haasteita, joita varten kyseinen sovellus mahdollisesti oltaisiin luomassa. Kyseenalaiseksi nostettiin myös koko portaalin tarpeellisuus, sillä jotta yhteistoimintaa viranomaistahon kanssa saadaan aikaan, pitää toiminnan olla sujuvaa ja ”valmiiksi pureskeltua” ja järjestökenttä toimi tässä jo nyt varsin suuressa osassa.

Haasteena koettiin portaalin kasvottomuus ja epävarmuus. Vapaaehtoisten taustat ja oikea osaaminen eivät tule esille portaalin tiedoista. Tässä yhteydessä esiin nousivat vastuukysymykset myös vakuuttamisen ja työturvallisuuden suhteen. Järjestökentällä järjestö vastaa

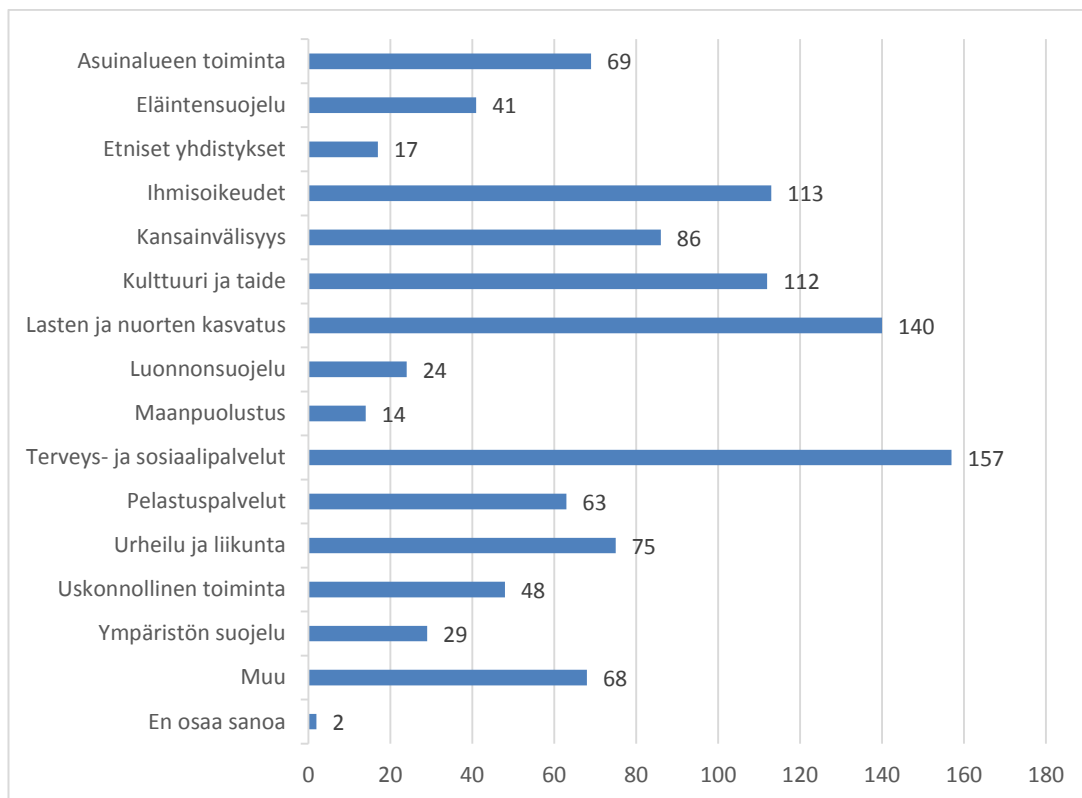
toimintaan osallistuvien vapaaehtoisista näiden osalta, miten nämä asiat olisi järjestetty portaalissa. Tärkeänä tekijänä nousi myös esille vapaaehtoistoimijoista laajemmin huolehtiminen ja jälkihuolto, eli vapaaehtoisten oman jaksamisen seuranta ja purkamisen mahdollisuudet avunantotilanteen jälkeen.

4.2 Kyselyn tulokset

Kyselyn avulla pyrittiin laajentamaan ymmärrystä vapaaehtoistoiminnasta siihen osallistuvien tai siitä kiinnostuneiden näkökulmasta. Yksilöiden kokemusten pohjalta oli mahdollista ymmärtää konkreettisemmin niitä haasteita, jotka vaikuttavat vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Kyselyn tuloksissa käsiteltiin niin vapaaehtoistoimintaan osallistuvien, että osallistumattomien vastaajien tuloksia mahdollisimman laaja-alaisen kuvauksen saamiseksi.

4.2.1 Vapaaehtoistoiminnan luonne ja motivaatiotekijät

Jotta on mahdollista kehittää kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoimintaa, on ymmärrettävä vapaaehtoistoiminnan luonnetta ja siihen liittyviä tekijöitä, kuten motivaatiota. Tähän pyrittiin saamaan vastauksia kyselyn osiolla, johon vastasivat henkilöt, jotka jo osallistuvat vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnan luonnetta selvitettiin kysymällä, minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan vastaajat olivat osallistuneet viimeisen vuoden aikana. Tulokset löytyvät kuviosta 3. Kysymykseen pystyi valitsemaan kolme merkittävintä vaihtoehtoa ja 510 vastaajalla tuloksia tuli yhteensä 1058. Suosituimmat olivat terveys- ja sosiaalipalvelut, lasten ja nuorten kasvatus, ihmisoikeudet sekä kulttuuri ja taide.

Kuvio 3: Vapaaehtoistoiminnan luonne

Vähiten vastauksia saivat maanpuolustus sekä luonnonsuojelu. Tämä selittyy osittain sillä, ettei kyselyä erikseen jaettu tietoisesti maanpuolustus- tai luonnonsuojelujärjestöihin. ”Muu” vastauksista luokiteltiin 56 kappaletta uudelleen, sillä näissä vastaajat oli halunneet tarkentaa, mikä toimija oli kyseessä, eli esimerkiksi minkä järjestön tai yhdistyksen toimintaan vastaaja osallistui. Mielenkiintoinen havainto oli, että 18 ”muu”-vastauksessa haluttiin korostaa osallistumista maahanmuuttotoimintaan. Tämä voi johtua siitä, että aihepiiri oli varsin ajan-kohtainen kyselyn vastausten keräämisen ajankohtana.

Vastaajien aktiivisuuden tulokset ovat nähtävissä liitteessä neljä. Tämän pohjalta voidaan sanoa, että vastaajat (N=510) ottivat osaa vapaaehtoistoimintaan varsin aktiivisesti. Kerrasta neljään kertaa kuukaudessa osallistui 56 % (N=204) vastaajista. Tätä aktiivisempia, päivittäin tai kaksi kertaa viikossa osallistuvia oli kolmannes, 33,2 % (N=169) vastaajista.

Tutkimuksen kannalta merkittävä tieto oli selvittää, minkä tahon toimintaan vastaajat osallistuivat. Aineiston käsittelyn yhteydessä tuli esille vastausvaihtoehtojen vajavuus ja näin ollen järjestö -vaihtoehdon puute. Tämän vuoksi ”muu” vastauksia uudelleen koodattiin 68 kappaletta lähinnä yhdistys -vaihtoehdon alle, sillä tämä tarkkuus oli tutkimuksen kannalta riittävä. Yhdistysten näinkin voimakas painottuminen, 78,1 % vastauksista, johtui osaltaan siitä, että kyselyn levikki sosiaalisessa mediassa ohjautui erityisesti järjestöjen paikallistoimijoiden kautta, kuten SPR:n ja Vapepan eri paikkakunnilla toimivien ryhmien kautta.

Mikä taho organisoii vapaaehtoistoimintaa	Prosentti	Määrä
Yhdistys	78,10 %	399
Vapaaamuotoinen, ei-rekisteröity toimintaryhmä	7,80 %	40
Seurakunta	5,10 %	26
Muu	4,10 %	20
Kunta	2,50 %	13
En osaa sanoa	2,30 %	12
Kaikki yhteensä	100,00 %	510

Taulukko 1: Vapaaehtoistoimintaa organisoiva taho

Mainittava tulos oli, että osa vastaajista olisi halunnut valita useamman vaihtoehdon ja kertoi organisoivaksi tahoksi sekä yhdistyksen että seurakunnan. Tätä havaintoa tuki myös aiempi tulos siitä, että vastaajat osallistuvat useampaan eri tyyppiseen vapaaehtoistoimintaan ja näin ollen organisoiva taho muuttui sen mukaan. Kuudessatoista ”muu”-vastauksessa korostettiin osallistumista sekä yhdistyksen että rekisteröitymättömän ryhmän toimintaan.

Vapaaamuotoisen toimintaryhmän kuvailuun vastasi yhteensä 33 kappaletta 40 vastaajasta (82,5%). Osassa vastauksista kerrottiin varsin suppeasti mistä yhteisöstä oli kyse, joten tutkimuksen kannalta oleellista tietoa antoi 10 vastausta. Vastaajien kuvaamat syyt osallistua vapaaamuotoisen, ei rekisteröityneen ryhmän toimintaan olivat yhteneväisiä kirjallisuudessa käsitellyyn ajalliseen muutokseen vapaaehtoisuuteen osallistumisessa. Perinteistä yhdistys- tai järjestörakennetta pidettiin liian jäykkänä ja hitaana ja siihen liittyvää sitoutumista liian rajaavana piirteenä. Vastaajat kokivat, että turhan yhdistysbyrokratian karsiminen mahdollisti paremmin suoran ja nopean toiminnan sekä sen, että kaikki resurssit päätyisivät avunantoon. Omaehtoisuuden tärkeys korostui ja koettiin, ettei omaa osaamista pystyisi samalla tavalla tuoda esille järjestökentällä. Vapaus valita toiminnan muoto ja kohde lyhyelläkin aikavälillä olivat myös merkittäviä syitä organisoivan tahon valintaan. Toimintaryhmän jäsenten saman henkisyuden ajateltiin myös toteutuvan paremmin vapaaamuotoisemmissa ryhmittymissä.

Vapaaehtoistoimintaan osallistuvilta pyrittiin kartoittamaan syyt osallistumiseen. Eniten havaintoja sai auttamishalu, jonka mainitsi 29 % (N=148) vastaajista. tämän lisäksi hyvän mielen saanti, itselleen tärkeänä koetun asian eteenpäin ajaminen, toiminnan merkityksellisyys ja mielekkyys henkilökohtaisella tasolla koettiin tärkeiksi tekijöiksi. Sosiaalisuus nostettiin esille 48 kertaa syynä vapaaehtoistyöhön osallistumiseen. Toisaalta toimintaan hakeuduttiin sosiaalisen kanssakäymisen toivossa, toisaalta toiminnassa hankitut kontaktit motivoivat jatkamaan osallistumista. Vapaaehtoistoiminta nähtiin tärkeänä ajanvietteenä 26 vastauksessa ja monessa tapauksessa syyksi tähän mainittiin eläköitymisen tai työttömyyden tuoma tekemisen

puute. 22 vastaajaa kokivat myös, että oman työpanoksen antaminen muille yksilöille ja yhteiskunnalle, eli oman hyödyllisyyden kokeminen oli tärkeää.

Vapaaehtoistyö nähtiin myös keinona vaikuttaa, 69 vastauksessa. Vaikutusalueeksi kuvattiin monia eri tasoja, aina paikallisesta yhteisöstä koko maailman tasolle asti. Toisaalta vapaaehtoistoiminta nähtiin yhteiskunnallisena vastuutehtävänä, eli osa vastaajista (N=40) kokivat toimintaan osallistumisen velvollisuutenaan. *”Auttaminen kuuluu ihmisyyteen, ja vapaaehtoistyö on hyvä tapa auttaa hädänalaisia.”* Velvollisuus kuvailtiin enimmäkseen positiiviseen sävyyn ja vastaajista riippui, kuinka henkilökohtaisella tasolla vastaajat kokivat velvollisuuden.

Omien taitojen hyödyntäminen ja kehittäminen koettiin tärkeänä syynä osallistua vapaaehtoistoimintaan 15 vastaajan mukaan. *”Pääsen hyödyntämään/kehittämään omaa osaamistani ja samalla auttamaan avuntarvitsijoita.”* Toisaalta toiminta nähtiin myös mahdollisuutena hankkia uusia taitoja ja kokemuksia (N=23). *”Opiskelen alaa ja haluan tätä kautta kokemusta tulevaa ammattia varten ... Lisäksi voin joskus suorittaa joitain opintojakson osioita vapaaehtoistoiminnassa.”*

Toimintaan osallistumisen aktiivisuuteen vaikuttaa se, miten sitoutuminen toimintaan koetaan. Vastauksissa tuli ilmi, että osa (N=75, 14,7%) piti sitoutumista tärkeänä asiana ja kiinteänä osana vapaaehtoistoimintaa (N=59, 11,6%). 20,8 % (N=106) vastaajista koki sitoutumisen antoisana. Toisaalta, näistä 56 vastaajaa kuvasivat tilannetta myös ajoittain raskaana. Pelkästään ajoittain raskaaksi suhtautumistaan kuvasi 35 vastaajaa. 23 vastauksessa tuli myös esille, että mikäli tietyt ehdot, kuten esimerkiksi arvostus, työpanoksen hyöty ja mielekkyys täyttyvät, ei sitoutumisen raskaana kokeminen olisi osallistumisen este.

Helpoksi tai suhteellisen vaivattomaksi sitoutumisen kuvaili 17,8 % vastaajista (N=91). Vahvasti raskaaksi tai hankalaksi sitoutuminen mainittiin 17 (3,3%) vastauksessa. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että 84 vastaajan (16,5%) mukaan sitoutuminen ei ole ongelma, sillä omaa sitoutumisen ja osallistumisen tasoa pystyy säädellä omien muuttuvien tarpeiden mukaan. Toisaalta, 35 (6,8%) vastauksessa todettiin, ettei toimintaan haluttu sitoutua ja kuinka se on ollut jossain määrin haaste vapaaehtoistoimintaan osallistumisessa. Joidenkin vastaajien (N=9, 1,8%) mielestä toimintaan aktiivisesti osallistumista ei ylipäätään koettu sitoutumisena.

Tutkimuskysymysten valossa oleelliset huomiot vapaaehtoistoiminnan luonteesta keskittyvät siihen, mihin tekijöihin tulisi kiinnittää huomiota, jotta spontaaneja vapaaehtoisia saisi aktivoitua toimintaan mukaan. Auttamishalu on merkittävä motivaatiotekijä, mutta huomioon on otettava myös toiminnan mielekkyys henkilökohtaisella tasolla. Yksilöiden eriävät tarpeet sitoutumisen suhteen ovat turvallisuustyön kannalta jokseenkin haastavia, mutta spontaanien vapaaehtoisten aktivoimisen näkökulmasta merkittävä tekijä.

Tuloksista on nähtävissä, että elämäntilanne, eli ajankäyttö vaikuttaa vahvasti siihen, miten aktiivisesti henkilö haluaa tai voi osallistua vapaaehtoistoimintaan, joten huomiota tulisi kiinnittää erityisesti eläkeläisiin ja työttömiin. Tuloksista esiin nousseiden motivaatiotekijöiden pohjalta vapaaehtoistoiminnan osallistumisen etuina voisi korostaa mahdollisuutta omien taitojen hyödyntämiseen ja kehittämiseen sekä uusien taitojen ja kokemusten hankkimiseen. sillä se saattaisi saada neljännen sektorin toimijoita aktivoitumaan.

4.2.2 Haasteet ja potentiaali

4. sektorin aktivoiminnan haasteisiin syventyessä kyse oli erityisesti niistä vastaajista, jotka eivät ole osallistuneet vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana. Aihepiiriä lähestyttiin kysymällä mikä saisi vastaajat ottamaan osaa vapaaehtoistoimintaan. Tähän saatiin 44 vastausta, sillä kysymys oli määritetty pakolliseksi ja näistä oli tutkimuksen kannalta relevantteja vastauksia 37 kappaletta. Aineiston analyysin myötä vastauksista tuli esiin yhteensä 54 mainintaa. Viidenneksessä (20,4%) vastauksista käsiteltiin sellaisia sisäisiä tekijöitä, kuten parempi taloudellinen tilanne tai vapaa-ajan määrän kasvaminen, joihin ei voitaisi toiminnan kehittämisellä vaikuttaa.

Viidenneksessä (22,2%) vastauksista toiminnan helppous ja joustavuus saisi heidät osallistumaan. Osallistumisen pitäisi olla mahdollista myös lyhytjännitteisesti ja matalalla kynnyksellä. 18,5% vastaajista kommentoi, että mikäli tarjolla olisi henkilökohtaisella tasolla mielenkiintoisia tehtäviä, vastaajat olisivat kiinnostuneita osallistumaan. Muiksi osallistumista helpottaviksi tekijöiksi mainittiin mm. selkeät tehtävänannot ja projektien rajaukset, eli vastaajat kokivat, että mikäli tehtävää vastaanottaessa olisi selvästi tiedossa mitä heiltä vaaditaan, olisi kynnys osallistumiseen pienempi. Tiedonsaanti oli teemana esillä monella eri tavalla ja 11,1% vastauksista se korostui. Koettiin, että vapaaehtoistoiminnasta olisi hyvä olla enemmän tietoa tarjolla. Muutamassa vastauksessa (7,4%) käsiteltiin sosiaalisuuden merkitystä, eli henkilökohtainen kutsu tai tieto siitä, että toiminnassa on mukana saman henkisiä ihmisiä, koettiin osallistumista mahdollistavina tekijöinä.

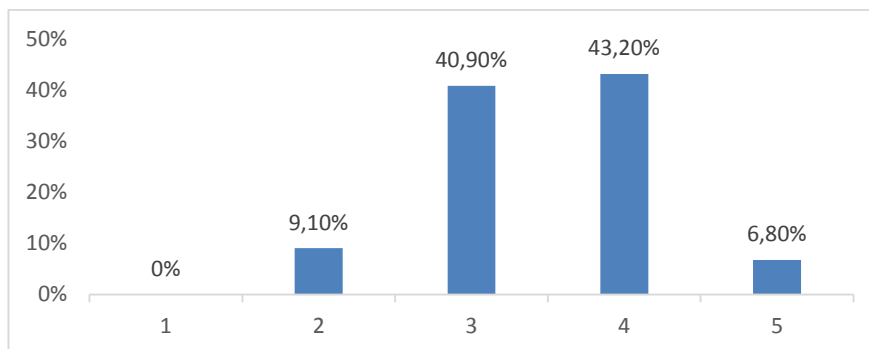
Haasteiden aihepiiriä lähestyttiin myös toisella tapaa, eli kysymällä vastaajilta syy siihen, miksi he eivät ole osallistuneet vapaaehtoistoimintaan. Tämä oli määritetty vapaaehtoistoimintaan osallistumattomille vastaajille pakolliseksi kysymykseksi, joten vastauksia tuli yhteensä 44 kappaletta, joista tutkimuksen kannalta relevantteja vastauksia oli 41. Vastaukset tähän kysymykseen olivat jokseenkin yhdenmukaisia aiemman kysymyksen, ”mikä saisi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan”, vastausten kanssa.

Yleisimmäksi syyksi vastauksissa nousi ajanpuute 53,5% (N=23). Muita, vastaajien resursseihin liittyviä syitä oli oma jaksaminen ja terveys sekä taloudellinen tilanne. Tämän tyyppisiin syihin ei juuri voitaisi vaikuttaa vapaaehtoistoimintaa kehittämällä. Huomio tulisikin kiinnittää erityisesti tiedonpuutteeseen liittyviin havaintoihin. Osa vastaajista koki, että saatavilla ei ollut tarpeeksi tietoa, miten vapaaehtoistoimintaan pääsisi mukaan tai että minkälaista toimintaa olisi tarjolla. Esiin tuli kokemuksia siitä, että yhteydenotto vapaaehtoistoimintaa järjestävään tahoon ei johtanut mihinkään tai että toimintaan on vaikea päästä uutena henkilönä mukaan. Ongelmaksi koettiin myös, ettei tiedetty miten omat taidot ja mielenkiinnonkohteet saisi yhdistettyä vapaaehtoistoimintaan, joka liittyy vahvasti myös siihen, ettei tietoa vapaaehtoistoiminnan laajasta kirjosta ole saatavilla riittävästi. 14% (N=6) vastauksista syyksi osallistumattomuuteen mainittiin mielenkiinnon tai muutoin riittävän sisäisen motivaation puute.

Sitoutumiseen suhtautuminen on merkittävä teema neljännen sektorin potentiaalin selvittämisessä, erityisesti kun on kyse turvallisuuteen liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta. Kyselyssä vapaaehtoistoimintaan osallistumattomien vastaajien suhtautuminen sitoutumiseen oli jokseenkin negatiivinen. 31,6% vastaajista piti sitoutumista vaikeana. Se koettiin myös sosiaalisesti raskaana, liian tiiviinä ja painostavana. Haastavana piirteinä pidettiin mm. säännöllisyyden olettamista sekä epätietoisuutta siitä, mitä sitoutuminen itseasiassa edellyttäisi. 34,3 % vastaajista suhtautui sitoutumiseen neutraalimmin ja 23,7% vastauksista sitä pidettiin tärkeänä piirteenä osana vapaaehtoistoimintaa. Aineistosta tuli myös ilmi, että 10,5% vastaajista kokivat sitoutumisen vaikeana, mutta mikäli toiminta olisi riittävän mielenkiintoista, sitoutuminen ei olisi estävä tekijä.

Neljännen sektorin potentiaalia mitattiin kysymällä vapaaehtoistoimintaan osallistumattomilta heidän kiinnostuksen astetta vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Tulokset ovat näkyvillä kuviossa 2. Kiinnostusta mitattiin asteikolla 1-5, välillä en lainkaan - erittäin paljon. 50 % vastaajista oli paljon tai erittäin paljon kiinnostunut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, eli vastaajat olivat suhteellisen kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta. 40,90 % suhtautui neutraalisti. ”1 - En ollenkaan” -vastauksia ei tullut ollenkaan, eli kyselyyn ei vastannut sellaisia henkilöitä, joita vapaaehtoistoiminta ei kiinnosta millään tavalla. Tämä havainto vahvistaa myös aiemmin mainitun aineiston painottuneisuutta. Johtuen tästä painottuneisuudesta, muita tulkintoja kiinnostuksen tasosta ei juuri voida tehdä.

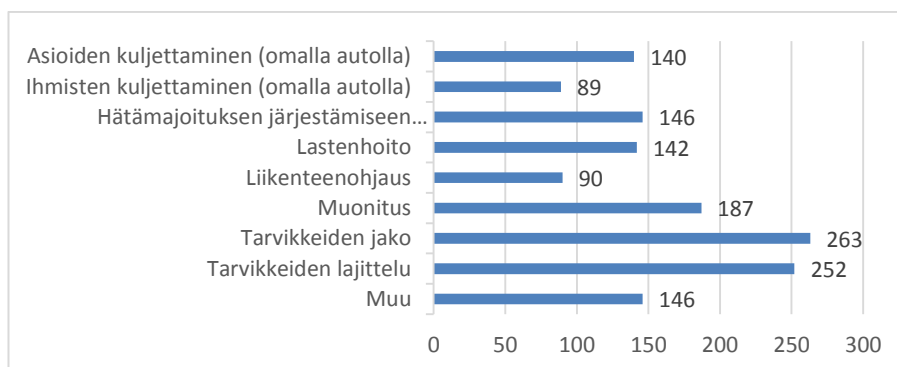

Kuvio 4: Osallistumisen kiinnostuksen taso (N=44)

Neljännän sektorin potentiaalin tarkkailu turvallisuustoiminnan näkökulmasta on jokseenkin haastavaa, sillä niin kuin aiemmin on tullut ilmi, vaatii monet toimenkuvat ennakkoon koulutautumista. Kun toimenkuvia kuitenkin pilkotaan riittävän pieniksi osiksi, niin kuin SPEK:in öljyvahingontorjunta-hankkeessa (Lönnqvist; Waara, 2015), on spontaaneja vapaaehtoisia mahdollista käyttää viranomaisten apuna. Spontaanien vapaaehtoisten mielenkiintoa pyrittiin selvittämään kyselyssä kysymyksellä ”Mitä seuraavista voisit nähdä itsesi tekemässä vapaaehtoistoimintana?” (12). Kysymyksen vastausvaihtoehtojen muodostuksessa hyödynnettiin SPEK:in tutkimuksen lisäksi sosiaali- ja terveystoimen valmiussuunnitelmaa (Rapeli 2014, 35).

Tehtävien vetovoimaisuutta kysyttiin kaikilta vastanneilta ja se oli määritetty pakolliseksi kysymykseksi, jolloin vastaajia oli yhteensä 554. Vastaaja sai valita maksimissaan kolme vaihtoehtoa ja tuloksia oli yhteensä 1455 kappaletta. Vastausten jakautuminen näkyy kuviossa 3. ”Muu”-vastauksissa (N=78) korostettiin lähinnä oman osaamisen ja mielenkiinnon kohteiden merkitystä, valmiiksi rajattujen toimenkuvien sijaan. Erot tehtävien vetovoimaisuuden välillä eivät olleet kovinkaan suuria. Eniten kannatusta sai tarvikkeiden jako (18,1%) ja tarvikkeiden lajittelu (17,3%). Vähiten mielekkäinä vaihtoehtoina koettiin ihmisten kuljettaminen (omalla autolla) (6,1%) sekä liikenteenohjaus (6,2%). Toiminnan kehittämisen kannalta onkin haasteellista se, että halutaan tehdä vaativampia tehtäviä, mutta ei ymmärretä, että ne vaativat etukäteiskoulutusta.

Kuvio 5: Tehtävien vetovoimaisuus vastaajamäärien mukaan

Spontaaneille vapaaehtoisille sopivien, ilman koulutusta vaativien tehtävien vetovoimaisuutta mitattiin kysymällä myös mahdollisen osallistumisen aktiivisuuden tasoa. Tulokset ovat näkyvillä taulukossa 3. 66,2 % vastaajista arvioi voivansa osallistua kuvatus kaltaiseen toimintaan kerrasta neljään kertaan kuussa. Tätä aktiivisemmin, useamman kerran viikossa tai päivittäin arvioi voivansa osallistua 15,4 % vastanneista.

Kuinka usein voisi osallistua	Pro-sentti	Määrä
Päivittäin	4,2 %	23
Kaksi kertaa viikossa	11,2 %	62
Kerran viikossa	20,8 %	115
Kaksi kertaa kuukaudessa	24,5 %	136
Kerran kuukaudessa	20,9 %	116
Kerran vuodessa	3,2 %	18
Vain erikseen pyydettyäessä	11,4 %	63
En näe itseäni osallistumassa vapaaehtoistoimintaan	0,5 %	3
En osaa sanoa	3,2 %	18
Kaikki yhteensä	100,0 %	554

Taulukko 2: Potentiaalinen aktiivisuus

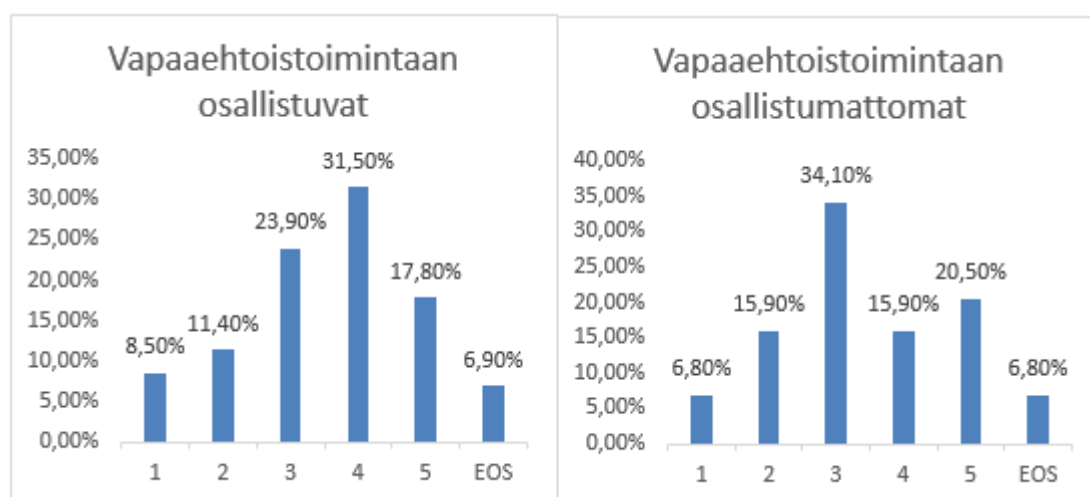
Yksityiskohtaisempi tarkistelu paljastaa, että tehtävien vetovoimaisuuden ja potentiaalisen aktiivisuuden tulokset ovat ristiriidassa keskenään. Tehtävien vetovoimaisuutta mitattaessa 45 vastaajista valitsi ainoastaan ”muu”-vaihtoehdon, jossa sanallisesti ilmaistiin mielenkiinnon puute annettuja vaihtoehtoja kohtaan. Kuitenkin potentiaalista aktiivisuutta mitattaessa ainoastaan 3 vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en näe itseäni osallistumassa vapaaehtoistoimintaan”. On mahdollista, että virhe on tapahtunut kysymyksen asettelun yhteydessä ja vastaajat eivät ole ehkä ymmärtäneet kysymysten asiayhteyttä oikein.

Kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoiminnassa on otettava huomioon tekijät, joiden pohjalta muutoin vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet henkilöt, potentiaaliset spontaanit vapaaehtoiset, eivät kuitenkaan ole ottaneet osaa toimintaan. Sitoutuminen ja sen kokeminen ovat haaste 4. sektorin osallistamisen kannalta. Osallistumisen potentiaalia voidaan kasvat-
taa, kun kiinnitetään huomiota siihen, että tarjolla on eri sitoutumisen tasoa vaativia tehtäviä. Myös osallistumisen helppous, joustavuus sekä selkeät tehtävänannot voivat saada 4. sektorin toimijoita osallistumaan. On oleellista huomioida tiedon vaivattoman saannin tärkeys, eli tietoa tulisi olla saatavilla helposti ja kattavasti vapaaehtoistoiminnasta, jotta siihen osallistumisen kynnys olisi riittävän matalalla.

4.2.3 Vapaaehtoisten portaali

Yksi tutkimuksen tavoitteista oli kartoittaa potentiaalista mielenkiintoa sähköiselle palvelulle, eli portaalille, jonka kautta viranomaiset saisivat helposti yhteyden vapaaehtoiisiin. Vetovoimaisuutta kartoitettiin kysymällä vastaajien kiinnostusta portaalien käyttämiseen. Portaaliiin liittyvät kysymykset osoitettiin kaikille kyselyyn vastanneille. Kuviossa 4 esitellään vastaajien kiinnostuksen taso asteikolla 1-5, jossa 1 = En lainkaan 5 = Erittäin paljon. Tulokset on eritelty sen mukaan, oliko vastaaja osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana.

Vapaaehtoistoimintaan osallistuvista 49,3 % oli paljon tai erittäin paljon kiinnostunut portaalista, kun taas osallistumattomien parissa vastaava luku oli 38,3 %. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita portaalista oli osallistuvien joukosta 19,9 % ja osallistumattomista 22,7 %. Portaalii ei siis tämän pohjalta houkuttele spontaaneja vapaaehtoisia yhtä hyvin kuin vapaaehtoistoimintaan aktiivisesti osallistuvia. Portaaliiin potentiaali kaikkien vastaajien osalta löytyy liitteestä 5.

Kuvio 6: Portaaliiin potentiaali (N=510 ja N=44)

Hankkeen kannalta oleelliset tulokset tuotti avoin kysymys: *Mitkä syyt vaikuttaisivat päätökseesi rekisteröityä?* (15). Kysymykseen saatiin vastauksia 482 vastaajalta. Aineiston käsittelyn yhteydessä näistä jätettiin pois 42 vastausta, jotka eivät liittyneet varsinaiseen kysymykseen. Useissa vastauksissa nousi esiin useampia aiheita, joten luokittelun myötä vastauksia oli yhteensä 541. Pääteemoiksi vastauksista nousi osallistumista rajoittavat tekijät, järjestävä taho, toiminnan luonne, sisäinen motivaatio, palvelun eli portaaliiin luonne sekä palvelun potentiaali.

98 vastauksessa (18,1%) tuli esille osallistumista rajoittavia tekijöitä kuten elämäntilanne, ajanpuute, haluttomuus rekisteröityä palveluun, etäisyydet, sosiaalisen aspektin puuttuminen

sekä epäselvyys avunpyynnön motiiveista. Osa näistä, kuten elämäntilanne ja ajanpuute olivat jo aiemmin nousseet esille vapaaehtoistyöhön ylipäättään osallistumista rajoittavina tekijöinä. Joissakin (N=10) vastauksissa koettiin, että palveluun rekisteröityminen ei ollut lähtökohtaisesti mielekäs toimintamalli. Pääosin verkossa toimivaa portaali tuntui joidenkin vastaajien mielestä mielenkiinnottomana, sillä siitä puuttuu sosiaalinen kanssakäyminen muiden kanssa.

”Millaisiin tehtäviin minua tarvittaisiin ja kenen hyväksi - teetettäisiinkö ilmaiseksi töitä, jotka kuuluisivat kunnan/valtion vastuulle?”

Paljon ajatuksia herätti erityisesti avunpyynnön motiivit, eli millaisessa tilanteessa ja miksi vapaaehtoisten apua pyydetäisiin tämän portaalin kautta. Esimerkiksi yhtäkkisen, laajan kriisitilanteen avuksi lähteminen koettiin mahdollisuutena mutta nostettiin esille, ettei vapaaehtoisten tule olla korvaamassa palkattua ammattilaista. Sisäistä motivaatiota käsiteltiin 107 (19,8%) vastauksessa. Tässä käsiteltyjä aihepiirejä oli mm. auttamishalu, toiminnan yhdistyminen omaan arvomaailmaan, avun kohdistuminen lähelle, toiminnan tuomat edut itselle, ajankäyttö ja tekemisen mielekkyys. Tekemisen mielekkyyttä pidettiin varsin tärkeänä, toimintaan pitäisi voida osallistua omista lähtökohdista ja itseään toteuttaen. Toisaalta portaali nähtiin myös mahdollisuutena päästä kiinni vapaaehtoistoimintaan ja saada siten ylimääräinen vapaa-aika hyötykäyttöön.

Toiminnan luonnetta käsiteltiin 120 (22,2%) vastauksessa ja se piti sisällään kokonaisuuksia kuten toiminnan tehokkuus, konkreettisen avunannon kohteena, sitoutumisen sekä järjestäjän luonteen. Vastaajien mielestä olisi tärkeää saada tietää mahdollisimman tarkasti etukäteen, minkälaiseen toimintaan olisi milloinkin lähdössä mukaan ja mikä on taho, jolle apua konkreettisesti annetaan. Sitoutuminen mainittiin usein negatiiviseen sävyyn, osa koki tämän seikan olevan syy miksi ei haluaisi liittyä portaaliin ylipäättään mutta osa koki, että mikäli sitoutumisen tason saisi itse määrittää, voisi toimintaan lähteä mukaan. Yhden kokonaisuuden muodostivat järjestävän tahoon liittyvät tekijät, joita tuli esille 28 vastauksessa. Vastauksissa mainittiin mm. että järjestävän tahon tulisi olla luotettava sekä poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton ja sen toiminta tulisi muutoinkin olla läpinäkyvää. Järjestävän tahon toiminnan periaatteet koettiin tärkeäksi tekijäksi päätöksenteossa, sekä se, minkä viranomaisten kanssa yhteistoiminta tapahtuisi.

28,8 % (N=156) vastauksista antoivat varsin yksityiskohtaista tietoa palvelun luonteesta, eli minkälainen portaalin tulisi vastaajien mukaan olla. Nämä vastaukset luokiteltiin kategorioihin; helppous, luotettavuus, joustavuus, valinnan mahdollisuus, laajuus, rekisterin luonne ja sosiaalinen aspekti. Portaalin tulisi olla helppokäyttöinen, niin järjestelmän, kuin palvelunkin osalta. Toimintaan osallistumisen pitäisi olla joustavaa ja osallistujan pitäisi pystyä valita itselleen mielekästä tekemistä. Toisaalta rekisterin luonne herätti paljon ajatuksia, eli ketkä ja

mihin käyttötarkoituksiin rekisteröityneiden tietoja käytettäisiin. Myös järjestelmän luotettavuutta, ja turvallisuutta (tietosuojaa) pidettiin tärkeinä tekijöinä. Vastauksista tuli ilmi, että portaalin käytön aktiivisuus vaikuttaisi päätökseen liittyä toimintaan ja palvelusta tulisi olla konkreettista hyötyä siihen liittyvälle. Siinä tulisi olla tarpeeksi toimijoita toiminnan tarjoajan puolelta, jotta rekisteröinti tosiasiallisesti johtaisi toimintaan osallistumiseen. Portaalin hyöty nähtiin ennen kaikkea väylänä päästä kiinni vapaaehtoistehtäviin.

Portaalin potentiaali mainittiin 11,1 % (N=60) vastauksista. Portaali nähtiin *”keinona päästä lähemmäs niitä tahoja, jotka tarvitsevat vapaaehtoisia”* ja erityisesti informaation jaon kannalta tarpeellisenä foorumina. Sen vahvuuksiksi mainittiin myös tavoitettavuus, helppous sekä avuntarpeen ja auttajien helpompi kohdentaminen. Vastaaajien mielestä portaali voisi helpottaa yhteistyötä eri tahojen välillä. Mikäli portaalin luonne olisi yllämainitun kaltainen, joustava ja helppokäyttöinen, madaltaisi joillakin henkilöillä portaali vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtöä, kun prosessista olisi tehty mahdollisimman vaivaton.

4.2.4 Vastaaajien kuvailu

Kyselylomakkeen lopussa vastaajilta kysyttiin 4 taustakysymystä. Nämä kysymykset eivät olleet merkitty pakollisiksi, mutta yleisesti voidaan sanoa, että kato oli suhteellisen pientä siitä huolimatta. Aineiston painottuneisuus korostui viimeistään tässä vaiheessa, sillä kyse oli ennen kaikkea itsevalikoituneesta näytteestä. Tästä syystä taustakysymyksillä saatuja aineistoja ei juuri käytetty analysoinnin apuna. Vastaaajien taustatiedot esitellään taulukossa 4.

Kyselyn toteuttaminen sähköisessä muodossa vaikutti jonkin verran tuloksiin ikäryhmän ja asuinalueen suhteen. Iässä se näkyi siinä, että 65 -vuotta täyttäneet olivat suhteessa paljon pienempi ikäryhmä muihin vapaaehtoistoiminnan tutkimuksiin peilaten. Tästä huolimatta olisi mielenkiintoista tutkia, tukisiko tämän tutkimuksen aineisto kirjallisuuden esiin tuomia ikäryhmiä, nuoria ja eläkeikäisiä potentiaalisen suhteen. Spontaanien vapaaehtoisten potentiaalinen jatkotutkimusta aineistoista voisi tehdä myös vastaajien elämäntilanteen kannalta. Asuinalueen tarkastellessa sähköinen lomake puolestaan hieman tasoitti vastauksia, sillä se mahdollisti tiedon keräämisen koko Suomen alueelta.

Ikäryhmä	Prosentti	Määrä
Alle 18 -vuotiaat	1,50 %	8
18-30 vuotiaat	32,30 %	178
31-40 vuotiaat	30,30 %	167
41-50 vuotiaat	14,90 %	82
51-64 vuotiaat	14,90 %	82
65 vuotta täyttäneet	6,20 %	34
Kaikki yhteensä	100,00 %	551

Elämäntilanne	Prosentti	Määrä
Kokopäivätyössä	43,60 %	238
Osa-aikatyössä	11,00 %	60
Työtön	9,30 %	51
Opiskelija	20,30 %	111
Hoitaa kotitaloutta	3,80 %	21
Eläkkeellä	11,90 %	65
Kaikki yhteensä	100,00 %	546

Asuinalue	Prosentti	Määrä
Itä-Suomi	4,50 %	24
Etelä-Suomi	66,20 %	357
Länsi-Suomi	21,30 %	115
Pohjois-Suomi	6,30 %	34
Ahvenanmaa	0,40 %	2
Ulkomaat	1,30 %	7
Kaikki yhteensä	100,00 %	539

Sukupuoli	Prosentti	Määrä
Nainen	80,70 %	151
Mies	12,30 %	23
Muu	7,00 %	13
Kaikki yhteensä	100,00 %	187

Taulukko 3: Vastaajien taustatiedot

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa neljännen sektorin potentiaalia turvallisuuteen liittyvään vapaaehtoisuuteen ja löytää vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin: ”Mitä haasteita ja mahdollisuuksia neljäs sektori voi tuoda kolmannelle sektorille turvallisuustoiminnassa?” ja ”Mitkä tekijät voivat vaikuttaa kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoimintaan?” Yksi osa tutkimusta käsitteli yksityiskohtaisemmin toimeksiantajan hankesuunnittelua, jossa oli tarkoitus selvittää lisäkysymyksen avulla, toisiko sähköinen, viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tueksi luotava vapaaehtoisportaali lisäarvoa turvallisuustoimintaan.

Haastattelut vahvistivat kirjallisuuskatsauksen tuloksia sen suhteen, että neljäs sektori tarjoaa merkittävän resurssin vapaaehtoistoimintaan, mutta turvallisuuteen liittyvässä toiminnassa spontaanien vapaaehtoisten hyödyntäminen asettaa haasteita. Järjestökentällä on tarjolla eri sitoutumistasoa ja osallistumista vaativia tehtäviä, kun puhutaan yleisesti vapaaehtoistoiminnasta, mutta hälytys- ja valmiustoiminta sekä muut turvallisuuteen liittyvät toimenkuvat vaativat usein koulutusta ja säännöllistä harjoittelua.

Spontaaneja vapaaehtoisia on kuitenkin mahdollista jossain määrin hyödyntää, mikäli toimintamalleja järjestökentän ja viranomaisten yhteistyön suhteen kehitetään. Yhtenä merkittävänä edellytyksenä tälle on viranomaisten tahtotila ja sitä kautta yhteisymmärrys ja luottamus, että mukana olevat vapaaehtoiset osaavat toimia oikein. Käytännössä tämä rajaa spontaanien vapaaehtoisten toimenkuvat sellaisiksi, mitä viranomaisten avunantoon osallistuva järjestö pystyy ns. pikakouluttamaan itse tilanteessa, eli normaalin ihmisen tiedoin ja taidoin

toteutettavista tehtävistä. Kyselyn pohjalta voidaan sanoa, että tällöin haasteeksi voi nousta spontaanien vapaaehtoisten motivaatio. Vapaaehtoistoiminnassa on tärkeää päästä osallistumaan itselleen mielekkäällä tavalla, jolloin odotukset ja avunantotilanteessa tarjotut tehtävät eivät välttämättä kohtaa. Auttamishalu on merkittävä motivaatiotekijä, mutta huomioon on otettava myös toiminnan mielekkyys henkilökohtaisella tasolla. Yksilöiden eriävät tarpeet sitoutumisen suhteen ovat turvallisuustyön kannalta jokseenkin haastavia, mutta spontaanien vapaaehtoisten aktivoinnin näkökulmasta merkittävä tekijä.

Portaalin suhteen erityisesti haastatteluissa nousi esiin tärkeitä huomioita, kuten vastuu- ja omistajuustekijät, eli mikä taho toimisi portaalin ylläpitäjänä ja ketä portaalin itseasiassa toivotaan tukevan. Hälytys- ja valmiustoiminnassa viranomaisilla on jo olemassa valmiit toimintamallit järjestökentän kanssa, eikä portaali näin ollen ehkä tuo viranomaisille lisäarvoa. Käytännössä portaali olisi ensisijaisesti järjestökentän työkalu, jolloin sen tarpeellisuus uutena, ylimääräisenä systeeminä voidaan kyseenalaistaa. Portaalin etu koettiin ennen kaikkea yksittäisten, spontaaneiden vapaaehtoisten tavoittamisessa, mutta saatujen tulosten valossa on syytä pohtia, olisiko nämä samat edut mahdollista tavoittaa jotenkin muuten.

Tutkimusongelmaa voi lähestyä pyrkimällä ratkaisemaan niitä esteitä, minkä vuoksi neljännen sektorin toimijat eivät ole osallistuneet aktiivisemmin vapaaehtoistoimintaan. Yhtenä mielenkiintoisena havaintona tässä on se, miten kyselyyn vastaajat kokivat järjestökentän toimijat ja miten se vaikutti heidän päätöksiin. Järjestökentän edustajat kertoivat haastatteluissa huomioivansa vapaaehtoistoimijat ja heidän tarpeensa esimerkiksi sitoutumisen ja toiminnan luonteen huomioiden henkilökohtaisesti, mutta tämä viesti ei ehkä tavoita potentiaalisia toimijoita yleisten mielikuvien ja asenteiden vuoksi. Yhtenä ratkaisuna tässä voisi pitää järjestökentän entistäkin selkeämpää ja laajempaa tiedotusta toiminnastaan. Tällöin fokusta voisi myös kohdistaa tiedostavammin neljännen sektorin potentiaalisia ryhmiä kohden ja huomioida tiedonvälityksessä erikseen esimerkiksi opiskelijoiden ja eläkeläisten ominaisuudet ja tarpeet. Jatkotutkimuksena spontaaneja vapaaehtoisia voisi lähestyä järjestökentältä käsin, esimerkiksi palvelumuotoilun keinoin. Palvelumuotoilun pääideaa on siinä, että toiminnankehitys perustuu vahvasti syvälliseen asiakasymmärrykseen (Laurea 2016). Tällöin järjestötoiminta voisi tavoittaa spontaanit toimijat entistä paremmin.

6 Työn arviointi

Prosessina opinnäytetyö oli yllättävän pitkä ja haastava, sillä työn valmistuminen viivästyi alkuperäisistä suunnitelmista ja näin ollen kesti helmikuusta 2016 tammikuuhun 2017 asti. Eniten aikatauluhaasteita asetti työelämän ja viimeisten opintojen suorittaminen samanaikaisesti opinnäytetyön teon kanssa. Vastoinkäymisistä huolimatta opinnäytetyö täytti henkilökohtaisella tasolla sille asetetut tavoitteet laajuudessa sekä tutkimuksen tasossa.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoista ja aihe tempasi mukaansa prosessin alkumetreillä, mikä saattoi vaikuttaa siihen, ettei suunnitelmia tehty siinä vaiheessa riittävän yksityiskohtaisesti ja järjestelmällisesti. Tämän tyyppisen tutkimuksen teko oli uutta, joten menetelmiin olisi ollut syytä perehtyä vielä tarkemmin. Puutteet menetelmäosaamisessa näkyi epävarmuutena haastattelujen toteutuksessa ja näin ollen haastatteluja ei saatu hyödynnettyä niin hyvin kuin olisi ollut mahdollista. Lisähaastattelut olisivat voineet paikata tilannetta, mutta se ei ollut resurssien puutteissa mahdollista. Alkuperäisenkin suunnitelman mukaan haastatteluihin käytetyt resurssit oli tarkoitus pitää joka tapauksessa kyselyyn verrattuna pieninä.

Yksi osa työn arviointia on tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereistä ei kuitenkaan olla kovin yksimielisiä, joten validiteetin ja reliabiliteetin termejä ei käytetty tässä tutkimuksessa. On kuitenkin olennaista, että tutkimustulokset ovat tutkittavan kohteen kannalta luotettavia ja uskottavia. Tässä tutkimuksessa arviointiperusteina pidettiin aineiston riittävyttä, analyysin kattavuutta, arvioitavuutta sekä toistettavuutta. Jotta tutkimusta voidaan sanoa näillä määritteillä luotettavaksi, on dokumentaatioon tutkimuksen kaikissa vaiheissa kiinnitettävä riittävästi huomiota. Tarkka dokumentaatio eri vaiheista mahdollistaa aineiston riittävyden eli kylläntymisen arvioinnin sekä analyysin teon tarkastelun ulkopuolisen arvioijan toimesta. (Kananen 2008, 123, 125-126, 128.)

Yleisesti voidaan sanoa, että opinnäytetyön eri vaiheet dokumentoitiin riittävällä tasolla tavoitteisiin nähden. Haastattelulla kerätystä aineistosta ei pienen koon vuoksi voida havaita kylläntymistä. Toisaalta haastattelu tarjosi laajasti laadullista tietoa, joka oli yhteensopivaa ennakkotietojen kanssa. Haastatteluiden määrä oli lisäksi rajattu pieneksi resurssisyistä sekä tavoitteenmukaisesti. Tutkimuksen pääpaino oli kyselyn tuloksissa, jonka osalta laadun tarkistaminen on helpompaa, sillä analyysin kaikki välivaiheet ovat saatavilla ja tarkistettavissa. Opinnäytetyössä on kuitenkin kyse oppimisprosessista sekä sen osoittamisesta, joten siitä näkökulmasta katsottuna työ oli onnistunut. Yleisellä tasolla työskentelyprosessi oli kuvattu tarkasti ja tehdyt ratkaisut prosessin edetessä perusteltiin selkeästi. Työssä käytettiin runsaasti aihepiiriin liittyviä lähteitä ja tutkimustietoa hyödynnettiin vahvasti tutkimuksen teossa.

Lähteet

- Birkland, Thomas A. 2010. Federal Disaster Policy: Learning, Priorities, and Prospects for Resilience, teoksessa: Comfort, Louise K., Arjen Boin, & Chris C. Demchak (eds.), Designing Resilience. Preparing for Extreme Events, Pittsburg, University of Pittsburgh Press.
- Boin, Arjen. 2010. Designing Resilience: Leadership Challenges in Complex Administrative Systems, teoksessa: Comfort, Louise K., Arjen Boin, & Chris C. Demchak (eds.), Designing Resilience. Preparing for Extreme Events, Pittsburg, University of Pittsburgh Press.
- Eronen, A., Litmanen, T., Londén, P., Peltosalmi, J. & Ruuskanen, P. 2016. Järjestöbarometri 2016: Järjestöjen tulevaisuus. Helsinki: Suomen sosiaali- ja terveys ry SOSTE
- Eskola, A. & Kurki, L. 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.
- Hakkarainen, T., Kiukas, V., Londén, P., Peltosalmi, J. & Särkelä, R. 2014. Järjestöbarometri 2014. Helsinki: Suomen sosiaali- ja terveys ry SOSTE
- Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla - Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Harju, A. 2010. Puheenvuoro yhteiskunnan tulevaisuudesta. Helsinki: Sivistysliitto kansalaisfoorumi
- Hatakka, I. & Peltonen, K. 2015. Järjestöt ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuus teoksessa Turvallinen Suomi - Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2015. Saarijärvi: Turvallisuuskomitea.
- Hatakka, I. & Valtonen, V. 2012. Kokemuksia kesän 2010 Asta-rajuilmasta - näkökulmia varautumisen kehittämiseen. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry.
- Heikkala, J. 2005. Järjestön strategia. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Helander, V. 1998. Kolmas sektori. 1. painos. Saarijärvi: Gummerus.
- Helander, V. 2006. Seniorikansalainen voimavarana. Helsinki: Kuntaliitto
- Herttuainen, T. 2016. Tarjolla vapaaehtoistoimintaa eri sitoutumisasteilla. Teoksessa: Järjestöbarometri 2016: Järjestöjen tulevaisuus. Helsinki: Suomen sosiaali ja terveys ry SOSTE
- Hirsjärvi S. & Hurme H. 2014. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell.
- Kananen, J. 2008. KVANTTI. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kekki, T 2014. Turvallisuuden monet käsitteet - Näkökulmia yhteiskunnan ja yksilön turvallisuuteen. Helsinki: Suomen pelastusalan keskusjärjestö SPEK.
- Koskiahho, B. 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A & Kurki, L. 2001 Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.
- Laurikainen, Heikki. 2014. Esiselvitys harvaan asutun maaseudun kyläturvallisuushankkeista, SPEK tutkii 9. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry.

Lönqvist, I & Waara, R. 2015. Vapaaehtoisille soveltuvat tehtävät öljyvahingon torjunnassa. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. painos. Helsinki: International Methelp Ky

Möttönen, S & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori - yhteistyön uudet muodot. 1. painos. Keuruu: Ps-kustannus.

Pihlaja, R. 2010. Julkaisuja 19 Kolmas sektori maakunnissa. Helsinki: Helsingin yliopisto.

SPEK - Suomen pelastusalojen keskusjärjestö. 2014. Kokonaisturvallisuuden sanasto. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry.

Storlund, V. 2007. Kansalaisvaikuttaminen - totta vai tarua. Ruohonjuuritason arviointi Espoon Pappilantiellä. Helsinki: Kirja kerrallaan.

Stranius, L. 2009. Epämuodollinen kansalaistoiminta - järjestötoiminnasta kevytaktivismiin. Teoksessa suomalaiset osallistujina - Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen. Helsinki: Oikeusministeriö.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-2.painos. Jyväskylä: Tammi.

Virtanen, T. 2015. Vapaaehtoistoiminnan johtaminen ja organisointi öljyvahingon torjunnassa. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Sähköiset lähteet:

Grönlund, H. Vapaaehtoistoiminta vuonna 2025. Teoksessa: Kohti kattavampaa varautumista - Vapaaehtoisjärjestöt kokonaisturvallisuuden tukena. Turvallisuuskomitea. Viitattu 1.4.2016. <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.turvallisuuskomitea.fi%2Findex.php%2Ffiles%2F18%2Fmuut+julkaisut%2F6%2FKohti+kattavampaa+varautumista.pdf%3Ftoken%3De356ae01e344ab141e61b661dc53f244%26preview%3D1&embedded=true>

Hakola, J. 2015. Järjestöjen vapaaehtoiset ovat elintärkeä reservi. Viitattu 10.5.2016. <http://www.spek.fi/news/Jarjestojen-vapaaehtoiset-ovat-elintarkea-reservi/14699/e8384326-efc3-4033-b98e-d7dc969b84c8>

Häyrinen, K. 2014. Vapaaehtoistoiminnan trendit ja hyvä organisointi. Teoksessa Kohti kattavampaa varautumista - Vapaaehtoisjärjestöt kokonaisturvallisuuden tukena. Turvallisuuskomitea. Viitattu 1.4.2016. <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.turvallisuuskomitea.fi%2Findex.php%2Ffiles%2F18%2Fmuut+julkaisut%2F6%2FKohti+kattavampaa+varautumista.pdf%3Ftoken%3De356ae01e344ab141e61b661dc53f244%26preview%3D1&embedded=true>

Laurea. 2016. Palvelumuotoilu. Viitattu 29.12.2016. <https://www.laurea.fi/palvelut/palvelut-tyoelamalle/taydennyskoulutus/palvelumuotoilu>

Lämsä, H. 2015. Ilman vapaaehtoisia Suomen valtio olisi pulassa turvapaikan-hakijoiden vastaanotossa - mukaan haastetaan jo työttömiä, korvauksella tai ilman. HS.fi. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1443586850544>

Moilanen, M. 2001. Vapaaehtoisella on annettavanaan aikaa ja läsnäoloa. Sosiaaliturva 18/2001. Viitattu 29.2.2016. <http://huoltaja--saatio-fi-bin.directo.fi/@Bin/7c989f9ff9f8df9a02199e365a4a45af/1456758186/application/pdf/177685/Sosiaaliturva18-2001.pdf>

Perttula, J. 2013. Kolmas sektori turvallisuuden osatekijänä. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 2.6.2016. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86727/Raportteja107_web.pdf?sequence=1

Pihjala, R. 2015. Maaseutukylien ja syrjäisten kaupunginosien asukkaiden turvallisuutta ryhdytään kohentamaan vapaaehtoisvoimin. Yle.fi. Viitattu 20.5.2016. http://yle.fi/uutiset/vapaaehtoiset_koulutetaan_tuomaan_turvaa_kylien_asukkaille/8044432

Rapeli, M. 2014. Vapaaehtoistoimijoiden tehtävät sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitelmissa. Teoksessa Kohti kattavampaa varautumista - Vapaaehtoisjärjestöt kokonaisturvallisuuden tukena. Turvallisuuskomitea. Viitattu 1.4.2016. <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.turvallisuuskomitea.fi%2Findex.php%2Ffi-les%2F18%2Fmuut+julkaisut%2F6%2FKohti+kattavampaa+varautumista.pdf%3Fto-ken%3De356ae01e344ab141e61b661dc53f244%26preview%3D1&embedded=true>

Ruokokoski, V. 2015. Yhden ihmisen innokkuus hukkuu helposti massaan - SPR kannustaa nyt perustamaan vapaaehtoistiimejä. Yle.fi Viittaus 10.6.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-8397429>

Seitovirta, L. 2016. Järjestöt kaipaavat enemmän ohjausta maahanmuuttotyöhön. Viitattu 20.3.2016. <http://www.spek.fi/news/Jarjestot-kaipaavat-enemman-ohjausta-maahanmuuttotyohon/14699/71755f12-9f0c-4949-8181-f259e5a9c24a>

Siisiäinen, M. 2010. Osallistumisen ongelma. Kansalaisyhteiskunta 1. Viitattu 10.6.2016. https://asiakas.kotisivukone.com/files/kyts.kotisivukone.com/KY-lehti/2010-1/ky2010-1_art_siisiainen_korjattu.pdf

Sisäasiainministeriö. 2010. Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun - työkirja. Viitattu 10.6.2016. <http://www.intermin.fi/julkaisu/42010?docID=25378>

Sisäasiainministeriö. 2012. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Viitattu 4.3.2016. https://www.intermin.fi/download/35099_262012_STO_III_fi.pdf?95b430f29141d288

Sisäministeriö. 2015. Maahanmuuton ja kotouttamisen suunta 2011-2014. Viitattu 10.5.2016. <http://www.intermin.fi/julkaisu/022015?docID=58218>

Sisäministeriö. 2016. Turvallisuus. Viitattu 9.5.2016. <http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus>

SYTY, Suomen kylätoiminta ry. Kylätoimintaa Suomessa. Viitattu 7.11.2016. <http://www.kyla-toiminta.fi/fi/kylatoiminta/Kylaetoiminta-Suomessa.html>

Tilastokeskus 2009. Vapaaehtoistyöhön osallistuminen, epävirallinen auttaminen ja luottamus. Viitattu 10.4.2016. http://www.tilastokeskus.fi/til/akay/2009/04/akay_2009_04_2011-09-16_kat_002_fi.html

Vehkalampi, S. 2015. Vapaaehtoisia koulutetaan maaseudun turvallisuusverkostoon. Etelä-Saimaa. Viitattu 20.7.2016. <http://www.esaimaa.fi/Online/2015/06/07/Vapaaehtoisia%20koulutetaan%20maaseudun%20turvaverkostoon/2015119145379/4>

Julkaisemattomat lähteet:

Blomberg A. 2016. Haastattelu. 22.3.2016
 Kannuksela, K. 2016. Haastattelu. 21.3.2016
 Mankkinen, T. 2016. Haastattelu. 18.3.2016
 Palomaa, M. 2016. Haastattelu. 21.3.2016

Seitovirta, L. 2016. Haastattelu. 18.3.2016
Veikkola, A. 2016. Haastattelu. 21.3.2016

Kuvat

Kuvio 1: Sektoreiden jako (mukaillen Helander 1998, 22-25; Heikkala 2005, 47.).....	8
Kuvio 2: Kyselyn rakenne	19
Kuvio 3: Vapaaehtoistoiminnan luonne	28
Kuvio 4: Osallistumisen kiinnostuksen taso (N=44).....	33
Kuvio 5: Tehtävien vetovoimaisuus vastaajamäärien mukaan	33
Kuvio 6: Portaalin potentiaali (N=510 ja N=44).....	35

Taulukot

Taulukko 1: Vapaaehtoistoimintaa organisoiva taho	29
Taulukko 2: Potentiaalinen aktiivisuus.....	34
Taulukko 3: Vastaajien taustatiedot	38

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko kolmannen sektorin toimijoille	48
Liite 2: Kyselylomake	49
Liite 3: Taulukko osallistumisen aktiivisuus	56
Liite 4: Portaalin potentiaali, kaikki vastaajat	57

Liite 1: Haastattelurunko kolmannen sektorin toimijoille

Teema 1: Järjestön toiminta

Viime vuosina on paljon puhuttu, että ihmiset eivät halua enää samalla tavalla sitoutua järjestöjen vapaaehtoistoimintaan, vaikka auttamishalua saattaisikin löytyä.

Miltä tilanne näyttää teidän mielestänne?

Onko vapaaehtoisten rekrytointia muutettu tätä silmällä pitäen?

Minkä verran koulutustaustaa edellytetään, että voi ottaa osaa tahon toimintaan?

Konkreettisia työnkuvia, mitä vapaaehtoiset tekevät kentällä?

Minkä tyyppisiin tehtäviin viranomaiset pyytävät apua?

(Esimerkkinä syksyn 2015 pakolaistilanne, neljännen sektorin osallisuus, oliko nähtävissä?)

(Onko muita vastaavia tilanteita, jotka aiheuttavat yhteydenottoaiikkejä neljännen sektorin toimijoissa?)

Teema 2: Neljännen sektorin haasteet ja mahdollisuudet

Miten taho suhtautuu spontaaneihin vapaaehtoiisiin?

Onko vapaaehtoisten aktivoiminen turvallisuustyöhön ilman järjestön/yhdistyksen jäsenyyttä mahdollista?

Mitä konkreettisesti neljännen sektorin ihminen voisi tehdä sisäisen turvallisuuden edistämiseksi?

Teema 3: Vapaaehtoisportaali

Potentiaali?

Reunaehdot toimimiseen?

Liite 2: Kyselylomake

Kysely vapaaehtoistoiminnasta

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa turvallisuusalan opintoja. Teen opinnäytetyöni spontaanista vapaaehtoisuudesta ilmiönä ja tämän kyselytutkimuksen tarkoitus on kerätä tietoa vapaaehtoisuuteen liittyvistä asenteista ja tahtotilasta.

Kysely on suunnattu kaikille vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille tai siihen jo osallistuville henkilöille. Tässä kyselyssä vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan yksilön omista lähtökohdista toteutettua, toisten ihmisten (pois lukien oma lähipiiri) tai yhteisöjen hyväksi tehtävää työtä, josta ei saada rahallista korvausta.

Kyselyyn vastataan anonyyminä ja kerätystä aineistosta ei yksilöidä yksittäisiä vastaajia. Kyselytutkimuksen vastauksia hyödynnetään Laurea-ammattikorkeakoulun hankkeessa ”Kolmannen ja neljännen sektorin ja viranomaisen välisen yhteistyön lisääminen ja kehittäminen”.

Kyselyyn vastaaminen kestää n. 15-20 minuuttia.

Kyselyyn liittyvissä kysymyksissä voit ottaa yhteyttä sähköpostitse osoitteeseen anja.suomala@student.laurea.fi

Vastauksia kerätään 5.6. asti

*Pakollinen

1. Oletko osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana? * Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä Siirry kysymykseen 2.

Ei Siirry kysymykseen 8.

2 Minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan olet osallistunut viimeisen vuoden aikana? *

Voit valita maksimissaan kolme merkittävintä. Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Asualueen toiminta
- Eläintensuojelu
- Ihmisoikeudet
- Kansainvälisyys
- Kulttuuri ja taide
- Lasten ja nuorten kasvatus
- Luonnonsuojelu
- Maanpuolustus
- Etniset yhdistykset
- Pelastuspalvelut
- Terveys- ja sosiaalipalvelut
- Urheilu ja liikunta
- Uskonnollinen toiminta
- Ympäristön suojelu
- En osaa sanoa
- Muu:
- .....

3. Kuinka usein osallistut vapaaehtoistoimintaan? *

Valitse sopivin vaihtoehto.
Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Päivittäin
- Kaksi kertaa viikossa
- Kerran viikossa
- Kaksi kertaa kuukaudessa
- Kerran kuukaudessa
- Kerran vuodessa
- En osaa sanoa
-

4. Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että osallistut vapaaehtoistoimintaan? *

.....

.....

.....

.....

.....

5 Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen? *

.....
.....
.....
.....
.....

6. Mikä taho organisoii vapaaehtoistoimintaa jossa olet ollut mukana? * Merkitse vain yksi soikio.

- Yhdistys Siirry kysymykseen 12.
 Seurakunta Siirry kysymykseen 12.
 Kunta Siirry kysymykseen 12.
 Vapaamuotoinen, ei-rekisteröity toimintaryhmä Siirry kysymykseen 7.
 En osaa sanoa Siirry kysymykseen 12.
 Muu: ..... Siirry kysymykseen 12.

Lisäkysymys, mikäli vapaaehtoistoiminta johon osallistuit oli vapaamuotoisen, ei-rekisteröidyn toimintaryhmän organisoimaa.

7. Kuvaile lyhyesti tätä toimintaa ja syitä valintaan. *

.....
.....
.....
.....
.....

Siirry kysymykseen 12.

8. Kuinka kiinnostunut olet osallistumaan vapaaehtoistoimintaan? *

Asteikolla 1-5 (jossa 1 = En lainkaan - 5 = Erittäin paljon) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 - En lainkaan
- 2
- 3
- 4
- 5 - Erittäin paljon
- En osaa sanoa
-

9 Mikä on mielestäsi tärkein syy siihen, että et ole osallistunut vapaaehtoistoimintaan? *

.....

.....

.....

.....

.....

10. Mikä saisi sinut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan? *

.....

.....

.....

.....

.....

11. Miten koet vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen? *

.....

.....

.....

.....

.....

12. Mitä seuraavista voisit nähdä itsesi tekemässä vapaaehtoistoimintana? *

Tähän on listattu esimerkkejä viranomaisen apuna tehtävästä toiminnasta, johon henkilö voisi vapaaehtoisena osallistua perehdytyspohjalta, ilman että se vaatisi erityistä koulutusta tai taustaa.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Asioiden kuljettaminen (omalla autolla)
- Ihmisten kuljettaminen (omalla autolla)
- Hätmajoituksen järjestämiseen osallistuminen
- Lastenhoito
- Liikenteenohjaus
- Muonitus
- Tarvikkeiden lajittelu
- Tarvikkeiden jako
- En näe itseäni osallistumassa vapaaehtoistoimintaan
- Muu:
- .....

13 Kuinka usein voisit nähdä itsesi tekemässä edellisessä kysymyksessä mainitun kaltaista vapaaehtoistoimintaa? *

Huomioithan vastauksessasi realistiset mahdollisuudet suhteessa muuhun ajankäyttöön. Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Päivittäin
- Kaksi kertaa viikossa
- Kerran viikossa
- Kaksi kertaa kuukaudessa
- Kerran kuukaudessa
- Kerran vuodessa
- Vain erikseen pyydettyäessä
- En näe itseäni osallistumassa vapaaehtoistoimintaan
- En osaa sanoa
-

Seuraavat kysymykset liittyvät vapaaehtoistoimintaa kehittävään ideaan, jossa viranomaisten ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen tueksi luotaisiin yhteinen vapaaehtoisten portaalii. Portaalii tarkoituksena olisi mahdollistaa laajempi vapaaehtoisten hyödyntäminen viranomaisten apuna, järjestötoiminnan ohella.

Henkilöt voisivat halutessaan rekisteröityä tähän portaaliin ja sitä kautta ilmaista kiinnostuksen kohteet vapaaehtoistoiminnassa, osaamisen ja vahvuusalueet, sekä ajallisen käytettävyyden. Näitä tietoja viranomaiset ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivat tahot hyödyntäisivät, kun tarvetta tekijöille ilmenee ja ottaisivat yhteyttä henkilöön tämän antamien tietojen perusteella.

14. Kuinka kiinnostunut olisit rekisteröitymään tällaiseen portaaliin ja osallistumaan vapaaehtoistoimintaan sen kautta?

Asteikolla 1-5 (jossa 1 = En lainkaan - 5 = Erittäin paljon) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 - En lainkaan
- 2
- 3
- 4
- 5 - Erittäin paljon
- En osaa sanoa
-

15. Mitkä syyt vaikuttaisivat päätökseesi rekisteröityä?

.....

.....

.....

.....

.....

16 Miten haluaisit ensisijaisesti saada kutsun tilanteessa, jossa apuasi tarvittaisiin vapaaehtoistoiminnassa?

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Puhelu
- Tekstiviesti
- Erillisen sovelluksen kautta
- Muu: .....

Seuraavat kysymykset kartoittavat vastaajan taustatietoja.

17. Ikä?

Merkitse vain yksi soikio.

- Alle 18 -vuotiaat
- 18-30 vuotiaat
- 31-40 vuotiaat
- 41-50 vuotiaat
- 51-64 vuotiaat
- 65 -vuotta täyttä-
- neet

18. Sukupuoli?

Merkitse vain yksi soikio.

- Nainen
- Mies
- Muu

19. Elämäntilanne?

Valitse parhaiten elämäntilannettasi kuvaava vaihtoehto Merkitse vain yksi soikio.

- Kokopäivätyössä
- Osa-aikatyössä
- Työtön
- Opiskelija
- Hoitaa kotitaloutta
- Eläkkeellä
-

20 Asuinalue?

Merkitse vain yksi soikio.

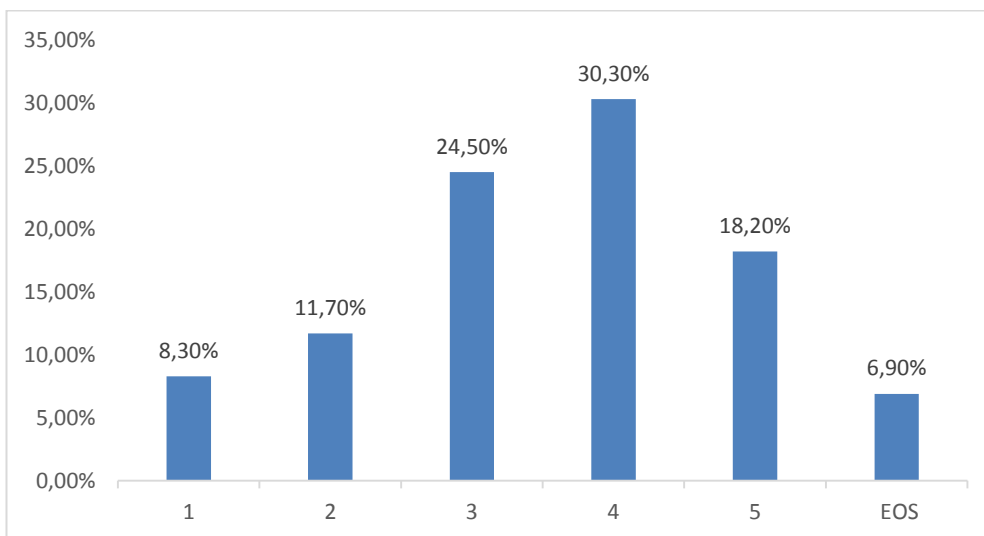
- Itä-Suomi (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu)
- Etelä-Suomi (Uusimaa, Itä-Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala)
- Länsi-Suomi (Satakunta, Pirkanmaa, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa)
- Pohjois-Suomi (Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi)
- Ahvenanmaa
-
- Ulkomaat

Liite 3: Taulukko osallistumisen aktiivisuus

Kuinka usein osallistut vapaaehtoistoimintaan?	Prosenttiosuus
Päivittäin	14,9 %
Kaksi kertaa viikossa	18,3 %
Kerran viikossa	19,8 %
Kaksi kertaa kuukaudessa	17,7 %
Kerran kuukaudessa	18,5 %
Kerran vuodessa	5,3 %
En osaa sanoa	5,5 %
Kaikki yhteensä	100,0 %

Liite 4: Portaalin potentiaali, kaikki vastaajat

Vastaukset asteikolla 1- 5, välillä en lainkaan - erittäin paljon.